

Ett sexuellt riskbeteende

En kvalitativ analys av hur socialnämnden och förvaltningsrätten framställer flickors sexuella beteende i rekvisitet “ett annat socialt nedbrytande beteende” i LVU-domslut

Emelie Leijon

Institutionen för socialt arbete
Examensarbete 15 hp
Socialt arbete
Socionomprogrammet
Höstterminen 2019
Handledare: Petra Ulmanen

Stockholms
universitet

Ett sexuellt riskbeteende. En kvalitativ analys av hur socialnämnden och förvaltningsrätten framställer flickors sexuella beteende i rekvisitet “ett annat socialt nedbrytande beteende” i LVU-domslut.

English title: A Sexual Risk Behavior – A qualitative analysis of how the social welfare committee and the administrative law describe girls sexual behavior in administrative law verdicts in accordance to the Care of Young Persons act 3 § and the necessary condition “other social degrading behavior”

Emelie Leijon

Abstract

The aim of this study is to examine how girls sexual behavior is described in administrative law verdicts in accordance to the Care of Young Persons act, 3 § and the necessary condition ” other social degrading behavior” in 2018. The questions is how the social welfare committee and the administrative law describe girls sexual behavior in the selected verdicts and how they motivate the compulsory institutional care for these girls when they mention their sexual behavior. This is analyzed through a qualitative thematic analysis, and by a gender- and sexual theoretical perspective, of 41 verdicts. The conclusion is that the sexual behavior appears as a sexual risk behavior that is mentioned explicit in 10 of 41 verdicts. It's not mentioned by the authorities what the sexual risk behavior is definiated as. The analysis therefore seeks to understand what a sexual risk behavior can be by examining other implicit factors linked to the sexual behavior. From this understanding the social welfare committee and the administrative law motivate the compulsory institutional care by invoking overall evaluation of the girls´ social problems and by redesigning the girls role as a victim to an agent.

Key words: Social work, Gender, Care of Young Persons act (Special Provision), Girls, Sexual script, Sexuality, Sexual behavior, Other social degrading behavior, Thematic analysis.

Nyckelord: Socialt arbete, Genus, Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), Flickor, Sexuella script, Sexualitet, Sexuellt beteende, Annat socialt nedbrytande beteende, Tematisk analys.

Antal ord: 15 573

Tack!

Tack Ebba, för att du är den mest omtänksamma människa jag vet. När jag ringde dig i panik och berättade att min dator gått sönder mitt under brinnande uppsatsförfattande så sa du lugnt: ”Emelie, *vi* ska lösa detta”. Sedan tog du tunnelbanan till mig med en gammal koloss till datormaskin och den räddade mig. Den är anledningen till att denna uppsats blev till. *Du* är en av anledningen till att denna uppsats blev till.

Tack Fanny, för att du är den smartaste och finaste vän en människa kan önska sig. Du har läst igenom min uppsats från början till slut. Kritiserat, frågat, berömt, upprörts. Du har lyssnat på mitt tjat och min oro. Du har sagt: ”Emelie, step away from the computer” när sammanbrottet varit nära.

Tack Matilda, för att du är min bästa vän och för att du kramat mig och torkat uppsats-tårar. För att du peppat mig genom inte bara uppsatsskrivandet utan allt.

Man är inte ensam i något när man har er för vi gör det tillsammans. *Vi* löser det.

Tack mamma och pappa, Anna, lille August, Rebecca, Jakob, Farmor, Jessie, Hanna, Ines, Elin, Stina och Emma.

Tack *mig själv!*

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	1
1.1 Inledning	1
1.2 Syfte och frågeställningar.....	2
1.3 Juridisk bakgrund	2
1.3.1 Om LVU	3
1.3.2 Rekvisitet ett annat socialt nedbrytande beteende	3
2. Forskningsöversikt	5
2.1 Sökprocess och avgränsningar	5
2.2 Historiskt perspektiv på flickors sociala problem – Sexuell vanart.....	6
2.3 Flickor med sociala problem och synen på deras sexuella beteende.....	7
2.4 Är LVU könsneutral?	10
2.5 Sammanfattning av forskningsfältet.....	11
3. Teoretiska perspektiv	12
3.1 Genussystem och genusdualism	13
3.2 Sexuella script	14
4. Forskningsmetod	15
4.1 Material och tillvägagångssätt i urvalet	15
4.2 Tillvägagångssätt i analysen.....	17
4.3 Etiska överväganden.....	18
4.4 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....	19
5. Resultat och analys.....	20
5.1 Ett sexuellt riskbeteende.....	20
5.2 Pojkar och män – kontakt med det motsatta könet.....	26
5.3 Sexuella övergrepp och våld i nära relationer – offer görs till aktör	29
6. Sammanfattning och diskussion	34
6.1 Sammanfattning av resultat och analys.....	34
6.2 Diskussion.....	36
6.3 Förslag på vidare forskning.....	39
7. Referenser.....	40
7.1 Litteratur.....	40

7.2 Rättskällor	42
6.3 Rättsfall.....	43
Bilagor.....	44
Bilaga 1 - Material.....	44
Bilaga 2 – Överblick tematisering och koder	4

1. Introduktion

1.1 Inledning

[Kristina] har vid upprepade tillfällen haft samlag med minst 5 av flickan själv angivna ynglingar. [...] ett sådant levnadssätt måste kallas osedligt och vore uttryck för svår och för hennes framtida liv synnerligen farlig vanart (Hamreby, 2004:156).

Citatet ovan är ett yttrande från barnavårdsnämnden till Länsstyrelsen år 1932 och exemplifierar den långa tradition av samhällets och den sociala barnavårdens intresse för flickors sexuella beteende som uttryck för sociala problem (jmf Lundström & Sallnäs 2003; Hamreby, 2004). Detta beteende kallades för "sexuell vanart" och blev enligt Hamreby (2004) en av de vanligaste anledningarna till att flickor placerades på ungdomsvårdsskolor i slutet av 1950-talet (ibid.). Intresset för flickors sexualliv följde med det sociala barnavårdsarbetet in på 1970-talet då Jonsson (1980) drev Skå barnby i Stockholm. Han beskriver hur 70 procent av flickorna på detta ungdomshem var placerade där på grund av sexuella anledningar där det så kallade "sexuella utespringet" motiverat omhändertagandet. Jonsson (1980) kallar dessa flickor för "sexualflickor".

LVU (lag med särskilda bestämmelser om vård av unga, SFS 1990:52) är den lag som idag ersatt tidigare tvångslagstiftningar för barn och unga. När huvudregeln om insatser på frivillig väg inte kan tillgodoses för att säkerställa den unges säkerhet görs en utredning av socialnämnden som sedan avgörs i förvaltningsdomstolen. Omhändertagandet kan ske på grund av brister i hemmiljön enligt 2 § eller på grund av den unges eget beteende enligt 3 §. Beteendefaktorerna i 3 § LVU utgörs av missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet och "ett annat socialt nedbrytande beteende" (SFS 1990:52). Schlytter (1999; 2000) har studerat LVU-domslut och undersökt hur dessa är utformade beroende på om de gäller tvångsomhändertaganden av flickor eller av pojkar. Hennes forskning visar att det finns skillnader i motiv till att ungdomar tvångsplaceras enligt 3 § LVU. Pojkar blir i högre grad omhändertagna på grund av kriminalitet och missbruk medan flickor i fler fall blir placerade med stöd av rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende". Problemet med att fler flickor tvångsplaceras med stöd av detta rekvisit är enligt Vogel (2012; 2016) dess i lagtext och rättspraxis diffusa definition som öppnar upp för könsnormativa och i flera fall rättsosäkra bedömningar på rättslig nivå. Det finns enligt Smed (magisteruppsats, 2011) en brist på överensstämmelse mellan gällande rätt och tillämpningen av

lagen eftersom flickors inåtvända beteende inte omnämns i rättspraxis. Detta kan leda till att det blir svårt att säkerställa att flickan skyddas mot en godtycklig maktutövning.

Schlytter (1999) menar att dagens lag om tvångsvård för barn och unga inte är könsneutral. Det finns traditionella föreställningar kring kön i tillämpningen av lagen där pojkars beteende kopplas till aktiva handlingar medan flickornas beteende ofta kopplas till sexuella beteenden och handlingar som inte aktivt utförs av dem utan snarare drabbar dem. Ett tvångsomhändertagande som motiveras av flickornas sexuella beteende kan alltså vara ett uttryck för en traditionell syn på kön och sexualitet. Frågan som dock måste ställas i detta sammanhang är om ett tvångsomhändertagande kan vara legitimt med anledning av flickors sexuella beteende. Den grupp i samhället som löper störst risk att utsättas för sexualbrott är unga kvinnor mellan 16-24 år (Brottsförebyggande rådet, 2019) och kvinnor erhåller en särskild sårbarhet i samhället på grund av att relationerna mellan könen är ojämlik (Schlytter, 1999; 2000). Dessutom används ibland en sexuell destruktivitet som uttrycksmedel för psykisk ohälsa (ibid.). Olika villkor för flickor och pojkar skapar vissa generella könsskillnader i beteende och behov. För att kunna ge bättre stöd och hjälp, kan det därför vara motiverat att bedöma flickors och pojkars beteende olika utifrån olika utgångspunkter (Ulmanen & Andersson, 2006). Tillämpningen av LVU och kopplingen till flickornas sexuella beteende kan således undersökas som ett uttryck för en historiskt förankrad traditionell syn på kön och sexualitet men också som en legitim oro baserad på flickors sårbarhet i samhället och större förankrad utsatthet för sexuella brott.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur flickors sexuella beteende behandlas i förvaltningsrättsliga LVU-domslut gällande 3 § och rekvisitet ”ett annat socialt nedbrytande beteende” år 2018.

- Hur framställer socialnämnden och förvaltningsrätten flickors sexuella beteende i utvalda LVU-domslut?
- Hur motiverar förvaltningsrätten och socialnämnden tvångsvården för flickor utifrån rekvisitet “ett annat socialt nedbrytande beteende ”i 3 § LVU när de utreder flickors sexuella beteende i utvalda LVU-domslut?

1.3 Juridisk bakgrund

Nedan redogörs för en bakgrund till lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU (SFS 1990:52) och ett ingående resonemang kring rekvisitet “ett annat socialt nedbrytande beteende” utifrån rättspraxis. Detta har gjorts genom att gå igenom lagens rekvisit och den

rättspraxis som det hänvisas till samt läsning om LVU i Leviner & Eneroth (2014). En central proposition till rekvisitet tas upp (1989/90:28) och fem domslut på området (varav fyra är prejudicerande). Därtill finns Socialstyrelsens allmänna råd (1997) om tillämpningen av lagen (SOSFS 1997:15). Socialstyrelsens (2016) riktlinjer för hur socialtjänsten skall arbeta med våld i nära relationer i förhållande till LVU nämns också.

1.3.1 Om LVU

Huvudregeln i den sociala barn- och ungdomsvården är att insatser ska ske på frivillig väg i hemmen. Om denna princip inte är tillräcklig för att säkerställa säkerheten för den unge kan skydd ges genom ett ingripande med stöd av LVU. Omhändertaganden med stöd av denna lag kan ske på grund av brister i hemmiljön enligt 2 § eller på grund av den unges eget beteende enligt 3 § och den generella åldersgränsen är 18 år men vård enligt 3 § kan ges upp till 20 år. Det är socialtjänsten som föreslår ett omhändertagande till socialnämnden som beslutar att ansöka om vård enligt LVU hos förvaltningsdomstolen, om inte ett undantag behöver göras där socialnämndens ordförande enligt 6 § LVU beslutar att ett omedelbart omhändertagande bör ske för att säkerställa den unges säkerhet. Ansökan om vård görs med stöd av 4 § LVU och prövas i ett behov av enlighet med de ovan nämnda rekvisiten i 1-3 § LVU. För att vård ska föreligga ska det kunna konstateras av fyra rekvisit ska prövas och visas. Förutom att en eller flera miljö- eller beteendefaktorer skall påvisas krävs det också att det föreligger en *påtaglig risk* att barnets hälsa eller utveckling skadas, det ska föreligga ett *bristande samtycke* (1 § LVU) till vården och principen om *barnets bästa* skall beaktas (1 § 5 st LVU) (Leviner & Eneroth, 2014). Rekvisiten i 3 § utgörs av missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet samt ett annat socialt nedbrytande beteende (SFS 1990:52).

1.3.2 Rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende"

I regeringens proposition till lagen (1989/90:28) kan det utläsas följande:

Med "socialt nedbrytande beteende" menas att den unges beteende avviker från samhällets grundläggande normer på ett sätt som kan leda till en påtaglig risk för den unges hälsa eller utveckling. En helhetsbedömning av den unges situation i relation till hans ålder är därvid viktig att göra. Exempel på ett socialt nedbrytande beteende kan vara att den unge begått ett eller ett par allvarliga brott utan att det kan betraktas som brottslig verksamhet i nyss nämnt avseende. Ett annat exempel kan vara att den

unge annat än tillfälligtvis vistas i missbruksmiljöer eller s.k. knarkarkvartar, eller att den unge prostituerar sig eller uppträder på sexklubb. Beteendet skall innebära en påtaglig risk för den unges hälsa eller utveckling (prop 1989/90:28, sid 107).

Förutom detta finns det rättspraxis som ska verka vägledande. I RÅ 2000 ref 33 tar Regeringsrätten ställning till om en 15-årig pojke med ett aggressivt beteende och svårighet att behärska sig skall beredas vård enligt rekvisitet. Pojken har förutom svårigheter med aggressivitet gjorts sig skyldig till mindre brott och har enligt socialnämnden en dragning till asociala och destruktiva miljöer. Dessa faktorer sammanvägt anses utgöra "ett annat socialt nedbrytande beteende" i lagens mening. Detta rättsfall uppmanar således till en helhetsbedömning av problematiken i fallet (Leviner & Eneroth, 2014). I Socialstyrelsens allmänna råd (1997) kan utläsas att missbruk av anabola steroider kan utgöra ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i lagen och de påtalar även att en psykisk störning hos den unge inte i sig ska utgöra en grund för vård med stöd av LVU. Men om den unge till följd av en psykisk störning missbrukar, begår brott eller har ett annat socialt nedbrytande beteende så kan skäl att ingripa finnas (SOSFS 1997:15). I RÅ 2010 ref 24 utreds frågan om en 16-årig flicka med ADHD och autismspektrumstörning uppvisar ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i 3 § LVU. Här har Regeringsrätten gjort bedömningen att en ungdom som lider av en psykisk störning inte enbart av det skälet får beredas vård enligt LVU. För att vård ska föreligga måste ungdomen i beteendefallen missbruka, bedriva brottslig verksamhet eller uppvisa något annat socialt nedbrytande beteende. Flickans beteende anses vara ett symptom av hennes psykiska diagnoser och går därmed inte att hänföra till ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i 3 § LVU (RÅ 2010:24).

I HFD 2015 ref 7 resonerar Högsta förvaltningsdomstolen om en flicka som vistas på hemlig ort på grund av misshandel, hot och kränkande behandling i hemmet, genom att riskera att röja sin vistelseort uppvisar ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i 3 § LVU. Det bedöms att beteendet snarast ska ses som ett obetänksamt handlande av en ung människa och ska inte anses utgöra ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i lagen (HDF 2015:7). Ett annat domslut, som dock inte ses som prejudicerande, handlar om våld i nära relationer. Flickan hade vid några tillfällen blivit fysiskt misshandlad av sin pojkvän och det faktum att hon söker sig tillbaka till denna relation anses utgöra ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i lagen. Kammarrätten ansåg att det var allvarligt att denna flicka valde att leva i en relation där det fanns stor risk att hon utsätts för skada men att det bara kunde påvisas en ringa risk och därför inte

kunde ligga till grund för ett omhändertagande (KamR 7473-09). I Socialstyrelsens handbok om socialtjänstens arbete med våld i nära relationer fastslås att för den som är under 18 år och för den som fyllt 18 men inte 20 år och utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner kan en utredning göras enligt LVU (Socialstyrelsen, 2016).

I HDF 2015 ref 42 ställs frågan om en snart 17-årig ungdoms misskötsel av sin behandling av en livshotande sjukdom har ansetts utgöra ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i 3 § LVU. Här har rättstillämparen ansett att så inte är fallet.

Leviner & Eneroth (2014) menar att prövningen i LVU-mål utgörs av en helhetsbedömning utifrån vaga rekvisit. De hänvisar till rättspraxis för att förstå innebörden men menar att även med dessa rättskällor i beaktande lämnas ett stort tolkningsutrymme åt tillämparen. Tanken bakom utformandet av lagen var att den skulle vara relativt öppen och flexibel och inte menad för specifika situationer (ibid.).

2. Forskningsöversikt

2.1 Sökprocess och avgränsningar

Inledningsvis gjordes en sökning på artiklar via Stockholms universitetsbiblioteks söktjänst EDS. Här användes sökorden "LVU", "genus", "kön", "flickor" och "pojkar". Här fanns artiklar som resonerade kring LVU ur ett könsperspektiv med hänsyn till både miljöfaktorerna i 2 § och beteendefaktorerna i 3 §. En viss svårighet att hitta nutida forskning kring LVU kopplat till ett sexuellt beteende ur ett genusperspektiv upplevdes och därför gjordes ingen tidsmässig avgränsning på publiceringsår. Universitetets sökdatabas har en begränsad tillgång av artiklar så motsvarande sökning gjordes på Google Scholar. En bärande källa i uppsatsen har varit Schlytter (1999; 2000) som hittades via referenser i ovanstående material.

När forskning kring LVU ur ett genusperspektiv hittats efterföljdes sökningarna om genus inom socialt arbete för att fördjupa förståelsen. Här användes sökorden "sexualitet", "sexuellt beteende", "genus", "flickor" och "socialt arbete". Här gjordes inte heller en avgränsning på publiceringsår då syftet var att fördjupa förståelsen generellt och hitta bärande källor inom området. Teman som omfattades i sökningen efter relevant litteratur var; flickors sexualitet/sexuella beteende inom socialt arbete, socialtjänstens syn på flickor med sociala problem och ett historiskt perspektiv på ovanstående teman. För att finna internationella artiklar kring ämnet användes sökdatabasen SAGE där sökorden "boys", "girls", "social work", "gender", "sexuality", "sexual behaviour" och "adolescence" användes.

Litteratur har även hittats i de artiklar som framkommit under den digitala sökningen genom deras referenslista. Avgränsning till att läsa litteratur som handlar om ungdomar har gjorts och de som diskuterar genus generellt i alla åldrar har valts bort. Efter att källorna granskats tillkom tematiseringen av rubriker som innehåller återkommande teman i litteraturen. De övervägdes mot uppsatsens frågeställningar för att anknyta till dessa. Att en internationell sökning på motsvarande lagar till LVU inte gjorts kan innebära att relevanta studier förbisetts. Detta kan eventuellt ses som en brist i denna uppsats.

2.2 Historiskt perspektiv på flickors sociala problem - “Sexuell vanart”

Genom historien har olika termer använts för att förklara barn och ungas problematik och det vanligaste har varit “vanart”. Denna term symboliserar beteenden som bedömdes avvikande i förhållande till det som ansågs vara ett acceptabelt beteende i samhället (Hamreby, 2004). Beteckningen innebar inte samma sak för flickor och pojkar då synen på vad som utgör ett vanartigt beteende genom historien har varit olika för könen och forskning på området kretsade under lång tid främst kring pojkar. Förståelsen kring flickors problematik konstruerades kring ett intresse för deras sexuella beteende (Lundström & Sallnäs 2003; Hamreby 2004). Begreppet vanart blev mer problematiskt när detta kopplades till flickornas problematik då bedömningarna var beroende av olika etiska, moraliska, religiösa och politiska värderingar som formulerades av dem som satt i barnavårdsnämnderna och av andra bedömare (Bolin, 1992 i Hamreby, 2004). Detta ledde enligt Lundström & Sallnäs (2003) till att åtgärderna sett olika ut för flickor och pojkar och att det inom barnavården fanns ett flickåtgärdssystem och ett pojksåtgärdssystem där flickor blev omhändertagna på grund av att de ansetts vara promiskuösa, lössläppta och sexuellt vanartade medan det för pojkar handlade om till exempel stöldbrott. Åtgärderna för flickor innebar oftare än för pojkar ett tvångsomhändertagande och placering på anstalt trots att det var pojkar som utgjorde majoriteten av de ungdomar som aktualiserades hos barnavårdsnämnden (Lundström & Sallnäs, 2003).

Enligt Hamreby (2004) kom beteckningen “sexuell vanart” att användas i praktiken av barnavårdsnämnderna ända in på 1960-talet och gällde då övervägande sexuellt aktiva flickor. Sexuell vanart var under 1960-talet den vanligaste orsaken till omhändertagande och placering av minderåriga flickor på olika anstalter och ungdomsvårdsskolor. Trots att sexualitetens koppling till vanart så småningom kom att upphöra som begrepp i lagtexter och social praktik så fick fenomenet andra språkliga formuleringar och flickor blev fortfarande omhändertagna av orsaker kopplade till sexuella handlingar (Hamreby, 2004).

Jonson (1980) skriver om de han kallar för "sexualflickor" på Skå barnby i Stockholm mellan 1977-1980. "Sexualflickan" karaktäriserades av att hon oftast kom från fattiga familjeförhållanden med missbruk, kriminalitet eller psykisk ohälsa och hon var ofta placerad på Skå barnby på grund av "sexuellt utespring" och andra beteendeproblem. Detta gällde 70 procent av flickorna mot endast 10 procent hos pojkarna (där det i så fall handlade om homosexuella kontakter med vuxna män). Om man tittade på det sexuella beteendet som huvudorsak till omhändertagandet låg flickor på 56 procent och pojkar på 0 procent (Jonson, 1980).

2.3 Flickor med sociala problem och synen på deras sexuella beteende

Forskning om sociala ungdomsproblem idag visar att det fortfarande finns skillnader i hur ungdomars problematik yttrar sig och bedöms beroende på könstillhörighet. Den grundläggande distinktionen är att pojkars problematik ses som norm och att den utgörs av aktiva, utåtagerande handlingar medan flickors problembild är mer internaliserad och ofta handlar om en risk att falla offer för andras aktiva handlingar (Vogel, 2012; 2016). Vogel (2016) har undersökt socialsekreterares attityder kring tvångsplacering av flickor vid de särskilda ungdomshemmen och menar att det finns en särskild "flickdiskurs" som styr socialtjänstens föreställning om vilka problem flickorna de kommer i kontakt med har och således också vad man föreslår för insatser för dem. Diskursen är enligt (Vogel, 2012; 2016) konstruerad kring internaliserad psykisk ohälsa, skörhet och utsatthet. Schlytter (1999) menar att detta kan bero på att flickor i en annan omfattning än pojkar är fostrade till att ta hänsyn till, behaga och anpassa sig till andra. De befinner sig rent fysiskt och sexuellt i en mer utsatt position än det motsatta könet och dessa kroppsliga erfarenheter används som uttrycksmedel och som form för flickors subjektivitet:

att inte äta, att skära sig, vara sexuellt destruktiv är för flickor lika viktiga uttrycksmedel som våld, aggressivitet och dylikt är för pojkar (Schlytter, 1999:142).

Problemet med "flickdiskursen" inom socialt arbete är enligt Vogel (2016) att det riskerar leda till att man stämplar flickor som bärare av vissa problem, reproducera bilden av flickan som "det svaga könet" och eventuellt inskränka komplexiteten i problembilden (ibid.). Men samtidigt så arbetar socialtjänsten mot bakgrund av forskning som visar att bland ungdomar i allmänhet rapporterar fler flickor en inåtvänd psykisk och psykosomatisk problematik medan fler pojkar berättar om kriminella handlingar och aggressivitet. Fler flickor än pojkar utsätts också för

sexuella övergrepp. Detta påverkar givetvis hur socialtjänsten arbetar och vilka uppgifter de utreder och lägger vikt vid (Ulmanen & Andersson, 2006.) Det kan vara så att problemet ligger i att det saknas kunskap i att bemöta den typiska "flickproblematiken" då forskning fokuserats på pojkarnas utåtagerande beteenden (jmf Vogel 2012; 2016).

Konstruktionen av "flickdiskursen" inom socialtjänsten som Vogel (2016) redogör för avspeglas i uppfattningen av flickornas sexuella beteende inom socialt arbete idag och dess koppling till sociala problem. Forskningsresultat visar att synen på flickors sexualitet inom socialt arbete handlar om å ena sidan utsatthet och förtryck å andra sidan agens och aktörskap. Det finns en diskrepans mellan socialarbetares syn på flickornas sexualitet och den uppfattning flickorna själva har. De ser oftare sig själva som sexuella subjekt och som aktiva aktörer medan socialarbetare tenderar att tillskriva flickorna en destruktiv sexualitet samtidigt som de kategoriseras som promiskuösa (jmf Överlien 2003; Wilkins & Miller 2017).

Överliens (2003) intervjustudie om sexualitet på ett HVB-hem för flickor mellan 13-21 år visar att personalen på boendet konstruerar en bild av flickornas sexualitet som destruktiv, avvikande och dysfunktionell: de är offer för en förtryckande struktur och måste skyddas från den. Detta tar sig uttryck bland annat genom att den manliga personalen ses som ett potentiellt hot mot flickorna och strikta regler formuleras kring till exempel kroppskontakt och övervakning. Flickorna skyddas därmed från en manligt skadlig sexualitet och den manliga personalen skyddas från en dysfunktionell relation till sex som flickorna anses ha. Flickorna själva anser sig inneha en agens kopplad till sin sexualitet och denna diskrepans kan medföra att personal inte kan ge den stöttning och vägledning som de unga flickorna behöver (Överlien, 2003).

Undersökningar om utvecklingen av sexuella attityder, beteenden och uppfattning om risker kopplat till det sexuella beteendet hos ungdomar och unga vuxna i Sverige idag konstaterar att "ett riskfyllt sexuellt beteende" har ökat hos unga flickor mellan 16-24 år (Herlitz & Forsberg, 2010). Herlitz och Forsberg (2010) diskuterar begreppet med hjälp av tidigare forskning på området och kommer fram till att ett "riskfyllt sexuellt beteende" innefattar ett bristfälligt användande av kondom och många olika sexpartners som därför ökar risken att drabbas av sexuellt överförbara sjukdomar. De menar vidare att i deras undersökning uppvisar flickorna en tolerant och öppen syn på sex och det är inte ovanligt att de har ett aktivt sexliv med flera olika sexpartners. De tillskriver sig själv en agens och ett aktörskap gällande sin egen sexualitet (ibid.).

Herlitz och Forsberg (2010) nämner inte att ett riskfyllt sexuellt beteende kan innefatta en ökad risk för sexuella övergrepp eller utsatthet. Enligt brottsundersökningar av anmälda våldtäkter 2018 var 93 procent riktade mot en kvinna eller flicka och den grupp i samhället som är mest utsatta för sexualbrott är unga kvinnor mellan 16-24 år (Brottsförebyggande rådet, 2019).

Det finns omständigheter som gör att flickor i fler fall än pojkar faller offer för våld och utsatthet kopplat till sexualitet och detta kan givetvis vara en förklaring till att uppfattningen om flickors sexuella agens påverkas och att deras sexuella beteende omnämns i LVU-domslut. Ulmanen och Andersson (2006) diskuterar om denna särbehandling kan vara motiverad eller inte. De konstaterar i sin litteraturgenomgång av forskning kring svensk social barnavård ur ett könsperspektiv att ett återkommande tema är att den sociala barnavården präglas av en traditionell syn på kön. Problematiken kan ligga i själva definitionen om vad som utgör ett socialt problem där till exempel tidig samlagsdebut och många sexpartners ses som ett tecken på ett socialt problem för flickor men inte för pojkar. Å ena sidan kan detta vara ett uttryck för att den sociala barnavården antingen utgår från traditionella föreställningar om kön i sina bedömningar; å andra sidan ett uttryck för att de utgår från vad som oftare visat sig vara skadligt för flickor eller ett tecken på att flickor inte mår bra. En viss särbehandling efter kön kan vara motiverad om den inte utgår från traditionella föreställningar om kön och hänsyn tas till individens behov (ibid.). Ett exempel kan vara flickor som utreds enligt 3 § LVU och "ett annat socialt beteende" där en granskning av deras sexuella beteende förs. Om detta görs mot bakgrund av att flickor är särskilt utsatta för till exempel sexuella övergrepp och är överrepresenterade i våldtäktsstatistiken (jmf Brottsförebyggande rådet, 2019) och mot kunskap av att sex kan användas som ett uttrycksmedel för psykisk ohälsa (jmf Schlytter, 1999) så kan en diskussion kring flickans sexuella beteende vara motiverad. Detta kan vara svaret på varför man inte omnämner pojkars sexuella beteende i lika stor omfattning; de är inte utsatta på samma sätt.

Diskursen om den grupp flickor som socialtjänsten möter och deras sexuella beteende handlar alltså om att unga tjejer har ett lågt självförtroende kopplat till sin sexualitet som skapar dysfunktionella och destruktiva mönster. Detta är också ett vedertaget problem gällande flickors sociala problematik men forskning visar att förståelsen om flickors sexualitet kan vara mer komplex än så. Ett exempel är hur klasstillhörighet kan kopplas till sexuell agens. Wilkins och Miller (2017) undersöker hur unga tjejer mellan 14-22 år pratar om sex och dess koppling till självkänsla. De kommer fram till att flickornas sätt att resonera kring självkänsla är kopplat till klass som omedvetet påverkar deras sexuella roller i statushierarkier, där de med större klassresurser upplever sig ha en större sexuell agens än de flickor som kommer från en lägre klass. Detta medför att flickor med lägre socioekonomisk status ofta stämplas med ett bristande aktörskap medan flickor från högre klasser tenderar att förknippas med en större agens (Wilkins & Miller, 2017). Detta kan inskränka komplexiteten i problembilden eftersom de flickor som socialtjänsten kommer i kontakt med ofta utgörs av de flickor som kommer från lägre klasser och därmed löper större risk att stämplas som offer.

2.4 Är LVU könsneutral?

Schlytter (1999; 2000) undersöker länsrättsdomslut från 1994 gällande ungdomar i åldersgrupperna 13-17 år som tvångsomhändertagits med stöd av LVU. Hon intresserar sig särskilt för rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende" i 3 § LVU och undersöker hur detta kopplas till olika föreställningar om flickor och pojkars sociala problem. Studien visar att rekvisitet har större betydelse för flickor än för pojkar där den sistnämnda gruppen dominerar brotts- och missbruksrekvisitet (Schlytter, 1999; 2000). Detta rekvisit bygger på aktiva handlingar som utreds i rättspraxis medan "ett annat socialt nedbrytande beteende" enligt Leviner & Eneroth (2014) är mer diffust och öppet för tolkning.

Schlytters (1999; 2000) forskning visar att det finns vissa faktorer som förekommer oftare för flickor i utredningarna och en av dessa är flickornas sexualitet. Hennes studie visar att sexualiteten spelar en viktig roll när det gäller att utreda flickornas asocialitet och den används ofta för att förstärka och bekräfta andra former av nedbrytande beteende som till exempel missbruk eller aggressivitet. Även andra faktorer knyts samman med resonemanget kring sexualiteten, bland annat problem i skolan, skolk, suicidtankar, äldre pojkvänner och graviditet. Fenomenet att nämna det sexuella beteendet tillsammans med andra faktorer förekommer inte hos pojkarna då det i hennes totala material på 400 domslut inte finns en enda pojke som omhändertas av liknande anledningar. Schlytter (1999; 2000) menar att det finns vissa "flicknormer" i dagens LVU, som står i konflikt med det rättsliga idealet om könsneutralitet. Dessa könskodade normer bestämmer enligt henne vad som anses vara kvinnors psykiska, sexuella och fysiska sårbarhet i vårt samhälle samtidigt som det begränsar handlingsutrymmet för flickor jämfört med pojkar (ibid.).

Dessa av Schlytter (1999; 2000) nämnda "flicknormer" i lagen kan kopplas till de "flickdiskurser" som Vogel (2012; 2016) menar dominerar socialtjänstens syn på unga flickors problematik. Arén mfl. (2000) konstaterar i sin rapport, där de undersöker ett könsperspektiv i LVU-domslut, att socialtjänstens beskrivningar av flickor och pojkar skiljer sig åt. För flickorna används inre attribut, som till exempel ett psykiskt dåligt mående och en internaliserad nedstämdhet, för att beskriva deras problem medan pojkarna främst beskrivs utifrån sina handlingar (misshandel, aggressivitet). Agrell mfl. (1997) har fått fram liknande resultat i sin rapport där de granska sociala utredningar. Deras studie visar att pojkar beskrivs som om de utgör en fara för andra när de utreds enligt 3 § LVU medan flickorna endast beskrivs som farliga för sig själva.

Schlytter (1999; 2000) menar att det internaliserade sättet att visa på social problematik kan bli problematiskt i en rättslig kontext som bygger på ett eget beteende och på aktiva

handlingar. Detta gör nämligen att flickor blir omhändertagna för fenomen de själva inte är ansvariga för utan som snarare drabbar dem (Schlytter, 1999). Genom att till exempel det sexuella beteendet, både självvalt eller genom övergrepp, binds samman med övriga fakta och utreds som “ett annat socialt nedbrytande beteende” riktas skulden mot flickan själv. Det är alltså inte alltid det egna beteendet utan snarare den situation de befinner sig i som är socialt nedbrytande. En situation som i den självdestruktiva kontext som konstrueras kring flickan ses som oacceptabelt att flickor tillåts utsätta sig för (ibid.).

Smed (2011) har i sin studie av rekvisitet ur ett rättighetsperspektiv funnit att dominerande faktorer som anses vara socialt nedbrytande för flickor är: sex, övergrepp, relationer och psykisk problematik. Kategorier som inte omnämns i rättspraxis. Hon menar att det ur en formell rättssäkerhetssynpunkt är problematiskt att flickors beteendeproblematik inte behandlas i förarbeten och praxis och att bristen på överensstämmelse mellan gällande rätt och tillämpningen av lagen innebär en försvårande omständighet där flickorna riskerar utsättas för en godtycklig maktutövning. Denna oklarhet påverkar också utredningen hos socialtjänsten då rättskällorna inte tydligt påvisar vilka beteenden som ska anses vara socialt nedbrytande. En övervägning om dessa beteenden borde inkluderas i rättspraxis för att lagen skall bli mer rättssäker borde eventuellt göras enligt Smed (2011) då flickorna är de som drabbas hårdast.

2.5 Sammanfattning av forskningsfältet

Tidigare forskning ur ett historiskt perspektiv visar att föreställningen om vad som har innefattat ett socialt problem för barn och ungdomar har kretsat kring begreppet “vanart” som inneburit olika saker för flickor och pojkar. Förståelsens kring flickors problematik konstruerades kring begreppet “sexuell vanart” (jmf Hamreby 2004; Lundström & Sallnäs 2003). Begreppet “sexuell vanart” kom sedan enligt Hamreby (2004) att försvinna ur lagtext och social praktik men levde vidare genom andra språkliga formuleringar.

Tidigare forskning om sociala problem bland flickor idag visar enligt Vogel (2012; 2016) att flickors sociala problematik konstrueras i ett dikotomt förhållande till pojkars; en internaliserad sådan mot en mer utåtagerande och aggressiv. Detta skapar en särskild “flickdiskurs” inom socialt arbete som konstrueras kring förståelsen om flickan som skör och utsatt. Motivet till denna särbehandling diskuteras av Ulmanen och Andersson (2006) som menar att en viss särbehandling efter kön kan vara motiverad om den inte utgår från traditionella föreställningar om kön och om hänsyn tas till individens behov. Samtidigt som “flickdiskursen” enligt Vogel (2012; 2016) riskerar att inskränka komplexiteten i problembilden hos flickor med sociala problem kan den vara motiverad och därav hjälpa flickorna. Det kan vara så att problemet

ligger i att det saknas kunskap i att bemöta den typiska “flickproblematiken” då forskning fokuserats på pojkarnas utåtagerande beteenden (ibid.).

Tidigare forskning på området kring flickors sexualitet inom socialt arbete visar att konstruktionen av det sexuella beteendet handlar om å ena sidan utsatthet och förtryck å andra sidan aktörskap (jmf Överlien 2003; Wilkins & Miller 2017). Enligt Överlien (2003) ser flickorna oftare sig själva som sexuella subjekt och som aktiva aktörer medan socialarbetare tenderar att tillskriva flickorna en destruktiv sexualitet byggt på en konstruktion av en offerroll och ett risktagande. Diskursen om de flickor socialarbetare kommer i kontakt med och deras sexualitet handlar enligt Överlien (2003) om att unga tjejer har en låg självkänsla och en bristande självuppfattning kopplad till sin sexualitet som skapar dysfunktionella och destruktiva mönster. Wilkins och Miller (2017) menar att det även finns en skillnad i hur flickors sexuella aktörskap uppfattas beroende på klass där flickor från lägre klasser tillskrivs en lägre agens.

Schlytter (1999; 2000) menar att flickors internaliserade uttrycksätt för sitt dåliga mående blir problematisk i en rättslig kontext som bygger på ett eget beteende och på aktiva handlingar enligt rekvisitet “ett annat socialt nedbrytande beteende” som gör att flickor blir omhändertagna för fenomen de själva kanske inte är ansvariga för utan som snarare drabbar dem. Flickor omhändertas i fler fall än pojkar för sitt sexuella beteende. Schlytter (1999; 2000) menar således att det finns särskilda “flicknormer” i dagens lag om tvångsvård som inskränker flickors handlingsutrymme. Smed (2011) diskuterar hur tillämpningen av lagen kan skapa en rättsosäkerhet för flickorna då rättskällorna till lagen inte behandlar den inåtvända problematiken och att flickorna därför riskerar utsättas för en godtycklig maktutövning.

3. Teoretiska perspektiv

För att undersöka förvaltningsrättsliga domslut gällande flickor som utreds i enlighet med 3 § LVU och rekvisitet “ett annat socialt nedbrytande beteende” har ett genusteoretiskt perspektiv med fokus på Hirdmans (1988) teori om genussystem i kombination med teorin om *sexuella script* som utvecklats av Gagnon och Simon (1984; 1986; 2005) använts. Denna kombination av teorier har tillämpats för att analysera hur flickors sexuella beteende behandlas i LVU-domslut och hur detta kan motiveras ur ett genus- och sexualteoretiskt perspektiv. Hirdmans (1988) teori om genussystemet har använts för att den anses central inom det genusteoretiska fältet och är väl lämpad för att undersöka hur socialnämnden och förvaltningsrätten framställer flickorna ur ett genusperspektiv. Teorin om *sexuella script* har valts för att den belyser hur sexuella beteenden kan förstås som en social produkt på olika nivåer och mellan olika människor. Det blir också

intressant utifrån det faktum att de ibland hamnar i konflikt med varandra (Gagnon och Simon (1984; 1986; 2005).

3.1 Genussystemet

Genussystemet beskrivs av Hirdman (1988) som en ordningsstruktur av kön: ett dynamiskt system som betecknas ett nätverk av processer, föreställningar och förväntningar som interagerar och skapar ett mönster av regelbundenheter. Denna ordning av människor i genus utgör basen för det sociala, ekonomiska och politiska ordningarna och vilar på två logiker; isärhållandet av det manliga och kvinnliga och det faktum att det inte bör blandas, tillsammans med förståelsen av en hierarki där mannen ses som norm (Hirdman, 1988). Logiken av isärhållning finns överallt och strukturerar sysslor, platser och egenskaper. Detta resulterar i olika könskodade särdrag som tillskrivs de skilda könen. Eftersom mannen utgör normen i samhället så tillskrivs han de aktiva egenskaperna medan kvinnan förknippas med dess motsats; de passiva. Dessa manliga aktiva könskodade attribut sätter villkoren för kvinnans rörelsefrihet och kodar hennes beteende som till exempel återhållsam, måttfull, trogen, omsorgsfull och behaglig. Hon ska inte vara promiskuös, våldsam, aktiv eller utåtagerande utan dessa utgör de manligt kodade egenskaperna. Genusskapandet är något som vi föds in i och det grundar sig på historiskt och geografiskt lagrade föreställningar om vad en man och en kvinna är. Det skapas ett genuskontrakt mellan könen byggd på dessa historiska och geografiskt lagrade föreställningar som finns osynlig mellan den enskilda mannen och kvinnan och mellan män och kvinnor på det sociala och strukturella planet (ibid.).

Logiken om isärhållandet bygger på en föreställning av en genusdualism; det vi uppfattar som kvinnligt skiljer sig från det vi uppfattar som manligt. Det skapas ett motsatspar som underbyggs av föreställningar om vad som anses vara de olika könen karaktär och egenskaper. Till exempel så uppfattas mannen som ett subjekt medan kvinnan blir ett objekt, mannen anses inneha ett intellekt när kvinnan förknippas med att ha en kropp, mannen är aktiv och kvinnan passiv, mannen är oberoende medan kvinnan är beroende osv. Detta genusdualistiska system ur ett feministiskt perspektiv visar att egenskaperna inte värderas likvärdigt utan de manliga egenskaperna värderas högre och ses som mer önskvärda på ett strukturellt plan (Gemzöe, 2010).

Kritik som framförts angående Hirdmans (1988) teori är att den är alltför statisk. Det finns stora variationer i hur könsnormer och könsmönster skapas och förändras och i Hirdmans (1988) genusystem finns inte plats för denna fluktuation (Gemzöe, 2010). Kritik av Hirdmans (1988) teori rör också att hon inte tar upp sexuella beteenden i sin teori. En ansats att försöka

applicera teorin på beteenden som inte omnämns i genussystemet har dock gjorts för att se ifall det kan fungera. Detta har gjorts utifrån förståelsen om den isärhållande logiken, särskilt gällande det genusdikotoma förhållandet mellan passiva och aktiva egenskaper, och mannen som norm. Alltså att mannen ses som aktivt sexuellt och kvinnan dess motsats. För att ytterligare belysa sexuella beteenden används en kompletterande teori som presenteras nedan.

3.2 Sexuella script

På samma sätt som genus ovan beskrivs som socialt konstruerat utgår Gagnon & Simon (1984; 1986; 2005) från att människors sexuella beteende är en social produkt, inte något biologiskt eller naturligt inneboende. Det finns således ingen "naturlig" sexualitet utan individer i ett visst samhälle förhåller sig till vad som i det samhället anses vara en normal sådan (Gagnon & Simon, 1986). Deras sociologiska och socialkonstruktivistiska teori om *sexuella script* har sitt ursprung i symbolisk interaktionism på det sätt att den utgår från script (ett manus) som metafor för hur människan utvecklar sitt sexuella beteende. Det är i mötet med samhällets värderingar och normer som individen lär sig vad som är ett önskvärt sexuellt beteende och vad som inte är det (Gagnon & Simon, 1986).

Gagnon och Simon (1984; 1986) menar att det finns script för det sexuella beteendet på tre olika nivåer, det *kulturella*, *interpersonella* och *intrapsykiska* som alla är dynamiskt ihopkopplade med varandra. Det *kulturella scriptet* handlar om de övergripande värderingar och normer som finns i samhället utifrån rådande kulturell och historisk kontext som förmedlas via samhällliga institutioner (Gagnon & Simon, 1984; 1986). Det *interpersonella scriptet* handlar om relationen mellan aktörer och hur relationerna struktureras mellan människorna. Tillsammans skapar det ett manus utifrån förväntningar på varandra som sedan ligger till grund för hur man agerar sexuellt. Skapandet av det interpersonella scriptet är en process där aktören reagerar på omvärlden, och dess angivna lämpliga beteenden i en aktuell situation, utifrån *kulturella script* som redan finns införlivade där (Gagnon & Simon, 1984; 1986).

Det *intrapsykiska scriptet* utgör hur individen bör handla och reagera i en viss situation och bygger på aktörens egna fantasier och begär. Här blir det påtagligt om aktören har begär som inte passar in i de normer som finns inom de andra två scripten (Gagnon & Simon 1984; Wiederman 2015). I denna analys blir det dock mest relevant att använda det *kulturella* och *interpersonella scripten* eftersom empirin i materialet inte säger något om vilka sexuella begär flickorna själva har. Det idealtypiska sexuella beteendet på en samhälllig nivå kan också ha en bristande överensstämmelse med verkligheten för människorna på det *interpersonella* planet. Då skapar människorna det sexuella beteendet utifrån de strukturer som finns och det som anses vara ett

lämpligt sexuellt beteende i den aktuella situationen (Gagnon & Simon, 1984). Detta kan till exempel gälla flickor som blir aktuella för ett omhändertagande enligt LVU då de kan ha utsatts för övergrepp under sin uppväxt eller befunnit sig i miljöer som har en annan syn på sexuellt beteende än den syn som anses acceptabel i en samhällelig kontext. Kanske har ett utåtagerande sexuellt beteende ansetts godtagbart mellan personer under flickans uppväxt och i hennes närmiljö (på den *interpersonella nivån*) men sedan hamnat i konflikt när flickan vuxit upp och upptäckt hur man uppfattar ett sådant beteende i samhället (på en *kulturell nivå*).

Det finns även en åldersdimension i det *kulturella scriptet* som handlar om olika åldersspecifika stadier som sociala roller ordnas efter eller begränsas av (Gagnon & Simon, 1984). En sådan inordning kan vara frågan om när det är socialt accepterat att göra sin sexuella debut eller vad som anses vara ett godtagbart sexuellt beteende i den ålder flickorna i denna uppsats material befinner sig i, alltså från 13-21 år. Här måste hänsyn till sexuell myndighetsålder tas som i Sverige är lagstadgad till 15 år (SFS 1962:700). Utifrån det *kulturella scriptet* börjar vi under vår ungdom utveckla *interpersonella* och *intrapsykiska skript* som sedan präglar vårt sexuella beteende (Wiederman, 2015). Kopplat till ovanstående resonemang kring konflikten mellan det *interpersonella* och det *kulturella scriptet* kan det vara så att flickorna i denna uppsats, på grund av uppväxtförhållanden, relationer och attityder kring sex, ser det som mer godtagbart att ha sin sexuella debut innan 15 års ålder. På så sätt kan även åldersdimensionen i det *kulturella scriptet* påverkas av *interpersonella* värderingar och attityder kring när man är mogen nog att ha ett sexualliv. Samhällets syn på när detta bör ske, förmedlat genom ovan nämnt lagrum, kanske inte stämmer överens med flickornas socialt konstruerade attityder kring detta.

Teorin om sexuella script har kritiserats av många därför att den anses vara för abstrakt och metaforisk (Wiederman, 2015). Relevant kritik för denna uppsats är att den inte innehåller en genusteoretisk dimension och därför inte själv skulle vara relevant att använda i analysen. Därför kompletterats denna teori med Hirdmans (1988) genusteoretiska ansats.

4. Forskningsmetod

4.1 Material och tillvägagångssätt i urvalet

Urvalsmetoden har varit målinriktad, vilket innebär att materialet har inhämtats med utgångspunkt i ett strategiskt tillvägagångssätt efter studiens syfte och frågeställningar (Bryman, 2008:392). Ett slumpmässigt urvalsförfarande har alltså valts bort med anledning av att syftet med analysen är att djupare undersöka innehållet i domsluten gällande flickors sexuella beteenden och hur deras problematik framställs, inte att kvantitativt undersöka förekomsten av detta fenomen.

Utifrån urvalsmetoden har den juridiska söktjänsten Zeteo använts vid inhämtande av material. Först gjordes en sökning på "LVU" och "ett annat socialt nedbrytande beteende". Denna avgränsning resulterade i 2 460 domslut. En avgränsning gjordes därefter på årtal (2018) för att få fram ett mer överblickbart antal domslut som tillåter närläsning utefter uppsatsens frågeställningar och syfte. Nackdelen med söktjänsten Zeteo är att den inte tillhandahåller domslut från förvaltningsrätten utan förvaltningsrättsliga beslut finns endast tillgängliga via en bilaga till kammarrättsliga domslut. Detta innebär att de förvaltningsrättsliga domslut som finns tillgängliga via söktjänsten endast utgörs av de som överklagats till högre instans. Fördelen med Zeteo är att det är den söktjänst som universitetet tillhandahåller och att en tidskrävande eftersändning av individuella domslut från förvaltningsrätten därför kunde undvikas. Anledningen till att domsluten från kammarrätten inte valdes som material är på grund av att deras utredning kring flickorna är mer kortfattad än förvaltningsrättens som är mer detaljerad.

När avgränsningen gjorts på kammarrätten som instans och årtal (2018) kvarstod 425 domslut. Dessa domslut selekterades efter könstillhörighet då antalet gällande flickor till slut utgjordes av 128 domslut. Dessa domslut lästes och en sökning på ordet "sex" gjordes för att undersöka hur ofta förvaltningsrätten och socialnämnden explicit omnämnde flickornas sexuella beteenden. Detta förekom i endast 10 domslut. Vidare undersöktes om ett implicit resonemang fördes kring flickornas sexuella beteenden genom en tematisk analys. Här spelade tidigare forskning om flickors sociala problematik och dess koppling till sexuellt beteende, forskningsfältet kring rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende" i LVU en roll för urvalsprocessen tillsammans med en genus- och sexualteoretisk förståelse. Urvalsprocessen vid detta steg påverkades alltså av den valda analysmetoden tematisk analys som fokuserar på att identifiera, analysera och hitta teman i det insamlade datamaterialet (Braun & Clarke, 2006) och metodiken *framework* med fokus på *teorirelaterat material* (Ryan & Bernard, 2003). För en redogörelse för tematisk analys och metodiken *framework* se vidare avsnitt 4.2. Enligt Ryan och Bernard (2003) kan teman formas deduktivt från tidigare erkänd forskning på området vilket är fallet gällande denna uppsats. När en avgränsning gjorts efter kodning och tematisering med hjälp av den ovan nämnda analysmetodologiska strategin kvarstod 41 domslut som således utgör det material som analysen bygger på (se bilaga 1).

De 87 domslut som valts bort nämner inte flickans sexuella beteende explicit eller implicit efter urvalsprocessens analysmetodologiska avgränsningar. Många av de bortvalda domsluten baseras också på de två andra rekvisiten i 3 § LVU (missbruksrekvisitet och brottsrekvisitet) och endast ett kort resonemang förs gällande rekvisitet som är i fokus i denna uppsats. En majoritet av dessa domslut berör missbruk och andra teman är hedersrelaterat våld, psykisk ohälsa,

skolfrånvaro, självskaðebeteende, avvikanðen/rymningar, funktionsvariationer, konflikter i hemmiljön och brist i omsorgen samt vistelse i olämpliga/riskfyllda miljöer. Dessa faktorer kan dock finnas med i analysen om det har ansetts relatera till flickans sexuella beteende. I de domslut som valts bort har faktorerna inte kunnat härledas till ett sexuellt beteende.

Domstols-dokumentet är uppbyggt på att förvaltningsrätten först anför vad de olika parterna har att säga i ärendet (socialnämnd, flickans vårdnadshavare, flickan själv och sakkunniga) och sedan tar förvaltningsrätten ett beslut i ärendet utifrån detta. En avgränsning har gjorts till att analysera det som framförs av förvaltningsrätten och socialnämnden och utelämnat andra parter anförande. Detta på grund av att studiens syfte är att undersöka hur ovanstående instanser resonerar kring flickornas sexuella beteende, inte hur flickorna själva ser på det. Socialnämnden och förvaltningsrättens beslut kunde skilja sig åt och för insikt i hur de särskiljs hänvisas till bilaga 1.

Värt att nämna är att hänsyn har tagits till åldersgränsen 15 år i mitt material kopplat till sexuell myndighetsålder eftersom detta kan utgöra en faktor i hur socialnämnden och förvaltningsrätten resonerar kring det sexuella beteendet. 11 av de flickor som utreds är under 15 år (se bilaga 1). Hänsyn till detta tas på så sätt att flickor som inte nått sexuell myndighetsålder omnämns i analysen och detta problematiseras.

4.2 Tillvägagångssätt i analysen

Tematisk analys fokuserar på att identifiera, analysera och hitta mönster eller teman i det insamlade datamaterialet och kan vara av en induktiv eller deduktiv art. Den deduktiva tematiska analysen, som har sin utgångspunkt i teoretisk förförståelse, dominerar denna uppsats med viss öppenhet för nya tematiseringar. Analysen utgår från teman som skapats av förståelsen från tidigare forskning och mot bakgrund av en genus- samt sexualteoretisk uppfattning av fenomenet. Teorin och tidigare forskning prövas alltså empiriskt (ibid.).

Det första steget i tematisk analys handlar om att bekanta sig med sitt material genom en överblickande läsning, för att i steg två skapa initiala koder. Dessa koder noterades under tiden som läsningen av materialet pågick (se bilaga 2). Det tredje steget innefattar en första ansats till att skapa teman genom att koppla ihop relevanta koder till varandra (Braun & Clarke, 2006:87). Ett tema definieras av Ryan och Bernards (2003) som något som kan komma från materialet men också från tidigare teoretisk förståelse för fenomenet under studiens process. I denna uppsats har det sistnämnda karakteriserat skapandet av teman. Här användes Ryan och Bernards (2003) strategi *framework*, en metodik som kan användas vid en tematisk analys för att finna relevant innehåll. Strategin innebär att ha ögonen öppna för till exempel *repetitioner* (återkommande

teman), *lokala typologier eller kategorier* (lokala uttryck som antingen är obekanta eller som används på ett ovanligt sätt), *övergångar* (hur olika teman förändras), *likheter och skillnader* (undersökning av hela texter för att se hur de skiljer sig från varandra) och *teorirelaterat material* (användning av samhällsvetenskapliga begrepp som utgångspunkt för teman) (Ryan & Bernard, 2003 i Bryman, 2008:528f).

Angående *repetitioner* så var ett tydligt tema flickornas kontakt med pojkar/män och en definition av dem som "äldre" samt ordval kring deras sexualitet som riskfyllt/gränslöst/utmanande. *Lokala typologier eller kategorier* gick att se genom rätten och socialnämndens uttryck av flickornas sexuella beteende som ett riskbeteende utan definition av detta begrepp. Gällande *övergångar* gick detta ämne att finna i domsluten som gällde sexuella övergrepp eller våld i nära relationer som genom tolkning ansågs gå från en offerroll till en bedömning av aktiva handlingar. *Likheter och skillnader* gick att se genom att domsluten ofta liknade varandra i resonemanget men också skillnader fanns då ett och samma fenomen (till exempel kontakt med pojkar/män) föll ut i olika beslut (se bilaga 1).

Stor vikt har lagts vid *teorirelaterade material* då de flesta temana skapades mot en genus- och sexualteoretiska bakgrund samt mot en uppfattning från tidigare forskning kring flickors sexuella beteende som uttryck för sociala problem. Det fjärde steget i tematisk analys handlar om att se över de teman man fått fram ytterligare och via det femte steget börja namnge dem (Braun & Clarke, 2006). De teman som framkom var; *ett sexuellt riskbeteende, kontakt med pojkar/män, sexuella övergrepp/våld i nära relation, sex mot ersättning, sex sociala medier, självskadebeteende* och *problem med gränssättning* (se bilaga 2). De tre första temana anses mest centrala och utgör därför rubriker i analysen. De återstående temana finns representerade i den analys som förs under dessa rubriker. Att leta efter teman och subteman ingår i Ryan & Bernards (2003) strategi *framework*, alla teman som framkommer måste således inte vara kärnteman (ibid.). Utefter dessa teman går man in i den sjätte fasen där man börjar skriva sin uppsats och analysera sitt material efter dessa (Braun & Clarke, 2006).

4.3 Etiska överväganden

De förvaltningsrättsliga domsluten som utgör uppsatsens material är offentliga handlingar som inte omfattas av ett sekretesskydd enligt lag. Full insyn i vilka besluten gäller och vilka flickor som utreds av socialnämnden och förvaltningsrätten finns således. Att noggrant överväga etiska aspekter om hur materialet behandlas är därför av största vikt.

Vetenskapsrådet (2011) har sammanställt fyra etiska huvudkrav som ska appliceras på vetenskaplig forskning; *informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet* och

nyttjandekravet. Det krav som i denna uppsats är mest relevant är *konfidentialitetskravet* som innebär att uppgifter om personer i en undersökning skall ges största möjliga konfidentialitet och dess personuppgifter skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem (Vetenskapsrådet, 2011). Även ifall domsluten i denna analys är allmänna handlingar så har ett förhållningssätt till materialet med detta i beaktning tagits. I genomgången av de domslut som granskats och de anteckningar som gjorts har flickornas hela personnummer inte skrivits ut och de har registrerats under förvaltningsrättsligt målnummer. I bilagan till uppsatsen (bilaga 1) har endast ålder och målnummer registrerats. I analysen har namnet i domsluten bytts ut mot x och likaså nämns inga ortnamn eller annat som kan härledas till den enskilde. Domsluten har numrerats och referenser till citat och dylikt görs till detta nummer (se bilaga 1). En övervägning att utelämna målnummer helt i analysen har gjorts men sedan ansetts nödvändigt för att öka transparensen i studien.

Vetenskapsrådet (2011) nämner även att vid publicering skall forskaren vara medveten om att även om personuppgifter publiceras utan att enskilda nämns vid namn, så kan detaljerad data göra att de ändå kan identifieras av vissa. Detta har beaktats genom att vissa delar som inte varit relevanta i koppling till studiens syfte och frågeställning kortats ner samt att en justering av vissa uppgifter som förekommer i utvalda citat har gjorts med hänsyn till flickornas anonymitet. *Nyttjandekravet* innebär att de uppgifter som samlats in endast får användas för forskningsändamål. De får inte användas eller utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften (ibid.). Detta har tagits i beaktning och insamlad data (se bilaga 1) kommer vid uppsatsens godkännande förstöras.

4.4 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

I denna uppsats används reliabilitet, hanterverksvaliditet och generaliserbarhet för att belysa studiens trovärdighet (Alvehus, 2013).

Reliabilitet avser huruvida forskningsresultaten är upprepningsbara och om mätningen är pålitlig. Om samma forskare eller någon annan gör samma undersökning igen: kommer samma resultat framträda (Alvehus, 2013)? Reliabiliteten kan öka genom att forskaren antar ett mer objektivt förhållningssätt till sitt material (Kvale, 1997). Denna uppsats har som nämnt angående tillvägagångssätt i analysen och i urvalsprocessen, antagit en deduktiv metodologisk ansats via den tematiska analysen med fokus på teorirelaterat material. Teorin och tidigare forskning har alltså prövats empiriskt. Det objektiva förhållningssättet till materialet kan därför ifrågasättas. Den analysmetodologiska ansatsen kan påverka reliabiliteten i denna uppsats då andra forskare kan söka empiri utifrån andra variabler.

Alvehus (2013) diskuterar alternativa sätt att värdera en kvalitativ studies trovärdighet utifrån Kvale (1995) genom begreppen hanterverksvaliditet och kommunikativ validitet. I detta avsnitt används endast begreppet hanterverksvaliditet medan kommunikativ validitet diskuteras i uppsatsens diskussion (se 6.2). Hanteverksvaliditet handlar om att kontinuerligt gå igenom sin analys för att kontrollera och ifrågasätta dess rimlighet. Resultat och slutsats skall grundas i metodologiska resonemang med en transparent argumentation för sitt tillvägagångssätt och en teoretisk problematisering av det fenomen man undersökt (ibid.). I metodavsnittet förs en redogörelse av tillvägagångssätt och avgränsningar gällande både urvalsprocess och analysmetod. För ytterligare transparens finns materialet bifogat i bilaga 1 och en överblick av tematisering och koder i bilaga 2. En teoretisk problematisering görs där hänsyn tas till motstridiga tolkningar i såväl genomgången av tidigare forskning som analys. Hänsyn tas även till faktorer som kan påverka socialnämndens och förvaltningsrättens framställning av flickornas sexuella beteende och problematiseras i analysen.

Generaliserbarheten i en studie handlar om ifall studiens resultat går att generalisera till en större population. All forskning har som mål att yttra sig om en större population eller en annan miljö än enbart den som studerats (Ahrne & Svensson, 2015). Gällande urvalsmetoden finns det enligt Bryman (2008) en nackdel med det valda målinriktade urvalet då det innebär svårigheter att göra en statistisk generalisering till andra populationer. Denna uppsats söker dock inte generalisera flickors sexuella beteende utanför det sociala arbetets fält utan ämnar söka slutsatser inom det sociala arbetet med flickor. En kvalitativ förståelse av begreppet innebär att generaliserbarheten kan anses vara hög om liknande tendenser återfinns i tidigare forskning inom samma fält (Alvehus, 2013). Här kan dock antalet domslut ifrågasättas och det faktum att endast ett år (2018) analyseras. Att mitt material avgränsats till att gälla domslut som överklagats till högre instans kan också sänka generaliserbarheten. Detta för att materialet till största del utgörs av domslut där förvaltningsrätten gett bifall till socialnämndens ansökan om LVU och inte innehåller de domslut som avslagits.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt används siffror i parentes för att hänvisa till de domslut som framgår av bilaga 1.

5.1 Ett sexuellt riskbeteende

I tio av de 41 domslut som granskas beskrivs flickornas sexuella beteende explicit av socialnämnd eller förvaltningsrätt (1-10). Ordvalen för detta beteende varierar och innebörden av dessa

formuleringar beskrivs inte närmare i den utredning som förs. Sammanfattningsvis beskrivs flickorna ha ett sexuellt riskbeteende. De sägs vara sexuellt risktagande, ha ett sexuellt gränslöst beteende, ett sexuellt utagerande beteende, ett sexualiserat beteende som i alla domslut utreds i kontexten "ett annat socialt nedbrytande beteende" i 3 § LVU. Som nämnt i tidigare forskning omnämns inte det sexuella beteendet i förarbeten och rättspraxis vilket i detta fall leder till att vad som utgör ett sexuellt riskbeteende är öppet för tolkning (jmf Smed, 2011). Att det sexuella beteendet inte preciseras och saknar förankring i rättspraxis går att se i de 10 domslut som granskas. Det visar sig i läsningen av dessa domslut att den centrala frågan för analysen handlar om vad det sexuella riskbeteendet kan definieras som.

Teorin om det *sexuella scriptet* kan användas för att söka förståelse om hur det sexuella riskbeteendet skall förstås. Genom att socialnämnden och förvaltningsrätten (som båda är samhällsliga institutioner och därav reproducerar och upprätthåller samhällsliga normer och värderingar) beskriver flickornas sexuella agerande som riskfyllt, gränslöst och utagerande kan man se dem som medverkande till skapandet av *sexuella script* på den kulturella nivån. De ger uttryck för de övergripande värderingar kring sexualitet som råder i samhället. Genom att beskriva det sexuella beteendet i en kontext av ett tvångsomhändertagande i enlighet med rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende" drar förvaltningsrätt och socialnämnd gränsen för vad som ur samhällets synpunkt anses vara ett normalt sexuellt beteende för unga flickor. Flickorna som socialnämnden och förvaltningsrätten utreder och deras sexuella beteende anses alltså vara avvikande och socialt nedbrytande i relation till unga flickors sexuella beteende generellt (jmf Simon & Gagnon, 1984; 1986; 2005).

En förståelse av formuleringen "ett sexuellt riskbeteende" kan kopplas till sexuellt överförbara sjukdomar och många olika sexuella kontakter (jmf Herlitz och Forsberg, 2010). Detta går att utläsa i en av domsluten där socialnämnden framför följande:

Hon har även uppgett att hon druckit alkohol vid tillfälle. Hon har berättat om att hon haft sex med flera äldre män utan skydd och att hon har haft sex i utbyte mot mat och dryck. Hon har även berättat att hon rispat sig på armar och ben och att hon har suicidtankar (4).

När förvaltningsrätten ska ta ställning till om vård enligt rekvisitet föreligger konstaterar de att det

[...] saknas stöd för att hon ska ha utbytt sexuella tjänster mot mat och dryck. Av utredningen i målet framgår dock att x har haft oskyddat samlag vid flera tillfällen med olika män och att hon uttrycker en likgiltighet inför riskerna med ett sådant beteende (4).

Förvaltningsrätten ifrågasätter delvis socialnämndens anförande men fastställer att den sexuella kontakten med flera sexpartners utan skydd och likgiltigheten inför detta beteendes risker är av betydelse i målet. De konstaterar att flickan har ett riskfyllt sexuellt beteende och tillsammans med andra faktorer i målet (konfliktfylld relation till sin omgivning och umgänge i missbrukskretsar) anses vård enligt 3 § LVU uppfyllt (4). Det sexuella beteendet står alltså inte ensamt som anledning utan en helhetsbedömning av problematiken görs. Schlytter (1999; 2000) menar att det sexuella beteendet har visat sig spela en viktig roll när flickans asocialitet utreds enligt rekvisitet. Sexualiteten används ofta för att förstärka och bekräfta andra former av “nedbrytande beteende” som till exempel missbruk, skolproblem, självskadebeteende eller aggressivitet. Detta fenomen går även att se i domslut nr 7 där socialnämnen menar att det av:

[...] utredningen i målet framgår att det finns en oro över att x har ett riskbeteende kring alkohol och sex, att hon brukar narkotika samt att hon vistas i olämpliga miljöer och nämnden finner att hon mot bakgrund av det att hon har ett socialt nedbrytande beteende (7).

Förvaltningsrätten nämner i detta domslut inte det sexuella beteendet i sitt beslut och gör en sammantagen bedömning att ovanstående uppgifter inte utgör en grund för LVU enligt 3 § då de bara anses utgöra en ringa risk. Flickan döms istället till LVU i enlighet med miljöfallen i 2 §. Tendensen till en sammanlagd bedömning där det sexuella beteendet nämns med andra faktorer är gemensamt för alla 10 domsluten där det sexuella beteendet nämns explicit.

I domslut nr 4 ovan fastslår förvaltningsrätten att flickan “[...] uttrycker en likgiltighet inför riskerna med ett sådant beteende”. Denna antydning till ett bristande konsekvenstänkande återfinns även i ett annat fall när flickans sexuella beteende nämns explicit. Nu dock mot bakgrund av funktionsnedsättningar vilka anses utgöra en grund för en svårighet att sätta gränser:

Utredningen i målet ger stöd för att x har ett sexuellt utåtagerande beteende där hon försätter sig i riskfyllda situationer samt att hon saknar förmåga att skydda sig själv. [...] x har en intellektuell funktionsnedsättning och är även diagnostiserad med (neuropsykiatrisk diagnos) (8).

I rättspraxis konstateras att en psykisk störning inte kan utgöra grunden i ett omhändertagande enligt 3 § LVU utan andra faktorer i enlighet med rekvisiten måste föreligga (jmf RÅ 2010:24; Socialstyrelsen, 1997). En intellektuell och en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning kan alltså troligen inte enskilt utgöra grunden för ett omhändertagande enligt 3 § LVU och rekvisitet “ett annat socialt nedbrytande beteende” men används här för att förstärka flickans sexuella utåtagerande beteende. Utifrån funktionsnedsättningarna kan ett omhändertagande vara legitimt om de innebär ökad sårbarhet och större svårigheter att sätta gränser sexuellt, och om detta görs med syfte att tillhandahålla flickan vård och stöd (jmf Ulmanen & Andersson, 2006).

Det går i ovanstående domslut se att flickors sexuella beteende anses riskfyllt när flickan inte är försiktig, saknar konsekvenstänkande och har många sexpartners. Utifrån Hirdman (1988) kan detta tolkas utifrån genusystemet och de könskodade egenskaperna där flickor till skillnad från pojkar förväntas vara återhållsamma, passiva och förståndiga.

I två av 10 domslut (4; 5) nämns flickornas sexuella beteende tillsammans med någon form av självskadebeteende. Detta sker dock inte genom en direkt hänvisning till att självskadandet sker genom sexuella handlingar utan självdestruktiviteten nämns i samma stycke som det sexuella beteendet. I ett av dessa fall menar man att flickan har

“[...] uppvisat ett självskadebeteende och har gett uttryck för suicidtankar samt varit sexuellt risktagande” (5).

Ett närmare resonemang om hur kopplingen mellan dessa beteenden ser ut görs inte. I det andra fallet handlar det om att flickan rispat sig på armar och ben samt har suicidtankar och detta nämns tillsammans med en redogörelse för sexuellt umgänge utan skydd samt sex i utbyte mot mat och dryck (4, se citat ovan).

Tidigare forskning visar att självskada sig själv genom sex eller på andra sätt är ett exempel på flickors internaliserade problematik (jmf Vogel 2012, 2016; Schlytter 1999, 2000) som kan ses mot bakgrund av genusystemet som ger uttryck för att flickor förknippas med passiva

egenskaper. Att skada sig själv kan ses som ett uttryck för ett förtryckande system där utrymme att leva ut sin frustration på ett manlig kodat vis (ett utåtagerande aktivt beteende) inte accepteras (jmf Hirdman, 1988). Dock kan det vara svårt att säga om sex som självskadebeteende kan teoretiseras på detta sätt då empirin inte visar om flickorna har varit aktiva i den sexualakt som ägt rum och om den skett på deras villkor eller inte. I de nämnda domsluten finns helt enkelt inte tillräckligt underlag för att utröna om det sexuella beteendet är ett uttryckssätt för självskada.

Sex mot ersättning nämns i två av domsluten ovan (4; 8) och är ett återkommande tema i materialet. En antydning till att detta utgör ett socialt nedbrytande beteende återfinns i regeringens proposition till lagen (1989/90:28) där det nämns att om den unge prostituerar sig eller "uppträder på sexklubb" kan ett socialt nedbrytande beteende föreligga. Detta hänvisar också rättstillämparen till i de fall detta utreds. I fyra av de 10 domslut där det sexuella beteendet nämns explicit kopplas flickornas sexuella beteenden samman med sex mot ersättning (3; 4; 7; 8) och i tre av dessa anser man att flickorna själva inte velat detta utan att de blivit utnyttjade. I ett fall berättar flickan själv för personal på det boende hon är placerad på att hon utfört sexuella tjänster i utbyte mot cigaretter men man misstänker att hon blivit sexuellt utnyttjad mot betalning (3). I ett annat fall ska flickan ha bytt sexuella tjänster mot alkohol men detta anser förvaltningsrätten vara svårt att påvisa (7) och i ett annat fall berättar flickan själv att hon tagit betalt för sexuella tjänster (8).

I fem av de tio domslut där ett sexuellt riskbeteende nämns kopplas detta ihop med att flickorna utsatts för sexuella övergrepp eller våld i nära relation (3-5; 7; 8) och två av dessa flickor har också utsatt andra för övergrepp (3; 8). En närmare analys kring detta görs i 5.3 då sexuella övergrepp/våld i nära relationer utgörs av ett eget tema. I fyra av 10 domslut nämns ett umgänge med det motsatta könet i samband med det sexuella beteendet (2; 4; 6; 7). Detta analyseras i 5.2 då kontakten med det motsatta könet utgör ett eget tema.

När flickornas sexuella beteende nämns explicit i domsluten utreds de sammanfattningsvis av förvaltningsrätten och socialnämnden utifrån att det är ett riskbeteende. Vad begreppet sexuellt riskbeteende innebär beskrivs inte i utredningen men går att analysera utifrån socialnämnden och förvaltningsrättens sätt att resonera kring andra fenomen som kopplas till det sexuella beteendet. Däribland återfinns sexuellt umgänge med många sexpartners utan preventivmedel och avsaknaden av ett konsekvenstänkande av detta handlande, självskadebeteende, sex mot ersättning, sexuella övergrepp och kontakten med det motsatta könet. Utifrån en förståelse om *sexuella script* har förvaltningsrätten och socialnämnden i domsluten gett uttryck för vad som anses vara ett acceptabelt sexuellt beteende för unga flickor i vårt samhälle idag genom att dra gränsen för vad som inte anses vara det. Det är möjligt att

flickorna genom det *interpersonella* och *intrapsykiska* scriptet skapat egna förhållningssätt till sin sexualitet som inte går hand i hand med det *kulturellt* angivna scriptet. Den kontext flickorna växt upp i, de människor de umgåtts med och hur man agerat sexuellt i den miljön kan på det *interpersonella* planet ha skapat ett annat manus efter verkligheten som flickorna lever i. Detta script skulle kunna stå i konflikt med det som förvaltningsrätten och socialnämnden ger uttryck för i domsluten. Dessutom, givet att det *kulturella scriptet* bygger på en norm om att unga flickor ska vara återhållsamma i sin sexualitet (jmf Hirdman, 1988), kan det *intrapsykiska scriptet* ha skapats kring ett begär att leva ut sin sexualitet och ha många olika sexpartners. Ett begär som kan antas vara mindre accepterat för en ung flicka och där de olika scripten kan stå i konflikt med varandra (jmf Simon & Gagnon, 1984; 1986; 2005).

I ett domslut av de 10 där flickans sexuella beteende nämns explicit, är flickan under 15 år och har således inte nått en sexuell myndighetsålder (1). Utredningen i detta fall sker i enlighet med både 2 och 3 § i LVU, alltså både gällande miljö- och beteendefallen. Socialnämnden menar att flickan

[...] har blivit polisanmäld för fysiskt våld mot sin mamma och för hot och misshandel mot elever på skolan. Vidare umgås hon med olämpliga personer. Hon har även ett kriminellt och våldsamt beteende och ett sexuellt riskbeteende. Hon rör sig i miljöer som är välkända för droghandel och prostitution (1).

Här menar förvaltningsrätten att uppgifterna om det sexuella riskbeteendet kommer från modern och därför inte kan säkerställas. Vidare menar de att det faktum att flickan har en pojkvän som hon umgås intimt med kan inte i sig utgöra ett riskbeteende i lagens mening. Det är alltså andra faktorer som anses utgöra det socialt nedbrytande beteendet (psykisk ohälsa, skolproblem, ett våldsamt och utåtagerande beteende). Anledningen till att detta fall nämns enskilt är för att problematisera om en utredning kring flickans sexuella beteende kan vara befogad då den sexuella myndighetsåldern (SFS 1962:700) inte uppnåtts enligt lag. Att det sexuella beteendet utreds kan vara ett uttryck för samhällets *kulturella script* kring när en samlagsdebut och ett sexuellt umgänge anses acceptabelt. Enligt Gagnon & Simon (1984) innehar det *kulturella scriptet* olika åldersspecifika stadier som sociala roller ordnas efter eller begränsas av. Socialnämnden och förvaltningsrätten är båda samhällsliga institutioner vars utredningar och beslut bygger på samhällsliga normer och värderingar. Att flickan i domslut nr 1 endast är 14 år och således inte sexuellt myndig i lagens mening, kan medföra att det sexuella beteendet utreds. Oron för att

sexuell samvaro har skett kan ur denna synvinkel vara legitimerad om syftet är att tillhandahålla flickan bästa möjliga stöd (jmf Ulmanen & Andersson, 2006). I övriga nio domslut där sexuellt beteende nämns explicit är flickorna enligt lag sexuellt myndiga.

I detta avsnitt har en analys av de 10 av 41 domslut där det sexuella beteendet omnämns explicit förts för att svara på frågan vad ”ett sexuellt riskbeteende” kan definieras som. För att resonera kring hur förvaltningsrätten och socialnämnden motiverar tvångsvården för flickor utifrån rekvisitet när de utreder flickors sexuella beteende, har därför en analys av ytterligare 31 domslut som inte nämner flickornas sexuella beteende explicit gjorts. Detta utefter de faktorer som kunnat härledas till det sexuella beteendet; kontakten med det motsatta könet, sexuella övergrepp och våld i nära relationer.

5.2 Pojkar och män - kontakt med det motsatta könet

I 25 av de 41 domsluten som studeras nämner socialnämnden och förvaltningsrätten ett umgänge med det motsatta könet (2; 4; 5-7; 11-20; 22-29; 32; 37). Av intresse för analysen är hur detta umgänge framställs och om det implicit kan härledas till att kontakten är av en sexuell art. Beskrivningen av denna kontakt varierar och kan benämnas som en relation, umgänge eller att flickan i fråga har setts tillsammans med det motsatta könet. Det kan se ut på följande sätt:

Hon lämnade jourhemsboendet och liftade med en okänd man och har därefter umgåtts med en kompis som också rymt från en LVU-placering samt en kille som hon inte träffat förut (16).

[...] (datum) avvek x på nytt från den SiS-institution där hon vistas, sågs med en man och gick ombord på ett tåg (17).

Det sätt på vilket hon söker upp främmande män är potentiellt farligt för henne (23).

Den (datum) avvek hon igen i sällskap med tre killar (24).

Det domsluten ovan har gemensamt är att de inte förklarar varför denna kontakt skulle kunna anses utgöra en fara för flickan. I domslut nr 23 kan dock risken förklaras med att det längre upp i domslutet står att flickan sökt upp en främmande lastbilschaufför på internet för att få hjälp att rymma, vilket skulle kunna anses riskfyllt. Likaså att lifta med en okänd man (16). I andra domslut uttrycks en antydning till att flickan i och med kontakten med det motsatta könet kan ha utnyttjats sexuellt eller att det finns en oro för det:

I samband med att hon avvikit har hon haft kontakt med män, ibland okända, och det är inte helt klart om eller hur hon i dessa situationer blivit utnyttjad av dem. [...] Hon har sökt sig till "farliga" killar i början av sommaren och utsatt sig för risker (12).

Det finns en oro över att x ska bli utnyttjad när hon är avviken. När x avvikit har hon även sökt sig till olika killar och män (14).

Man skulle här ur en genusteoretisk synvinkel kunna se särskiljandet av könen i en dikotom relation. Flickorna bör inte umgås med det motsatta könet då de kan vara farliga och flickan riskerar då utsätta sig för denna fara. Man kan mot bakgrund av detta hävda att flickornas rörelsefrihet därmed är villkorad av mannens aktiva egenskaper och det faktum att han anses vara förknippad med fara. Det faktum att utredningen nämner denna kontakt med det motsatta könet kan också ses som ett uttryck för konstruktionen av flickor som underordnade och det *sexuella script* som stiftar kontakten mellan könen (jmf Simon & Gagnon, 1984; 1986; 2005). Å andra sidan kan de situationer ovan som flickan befinner sig i uppfattas som riskfyllda, oavsett vilket kön som det omnämns att flickan umgås med. Att rymma med en främmande person kan antas riskfyllt oavsett om det rör sig om en man eller en kvinna och avsett vilken ålder personen befinner sig i.

I fyra av de 25 domslut där umgänge med pojkar eller män nämns antyds kontakten vara av en sexuell karaktär då det sexuella beteendet nämns i samma stycke som kontakten (2; 4; 6; 7). Det kan se ut på följande sätt:

x uppvisar ett annat socialt nedbrytande beteende som eskalerat snabbt under våren. Hon har ett sexuellt gränslöst beteende. Hon har ett destruktivt umgänge och umgås med äldre killar (2).

Kontakten med det motsatta könet (oavsett ordval och oavsett om den kan antas vara sexuell eller inte) kan vittna om den "flickdiskurs" som Vogel (2012; 2016) menar dominerar bilden av flickor med sociala problem inom det sociala arbetet idag. De antas i denna diskurs befinna sig i en fysiskt och sexuellt mer utsatt position (vilket de också i vissa fall gör) och förutsätts vara ett offer (ibid.). En diskrepans mellan flickornas egen agens och konstruktionen som offer har visats i tidigare forskning (jmf Överlien 2003; Wilkins & Miller 2017). Detta kan riskera att exkludera komplexiteten i problembilden kring flickors problematik och deras egna aktörskap i kontakten. Men kunskapen om deras utsatta position gentemot det motsatta könet kan också främja säkerställandet av trygghet och hjälp för flickorna. Om syftet med att nämna kontakten med pojkar/män görs av den sistnämnda anledningen så kan det vara motiverat (jmf Ulmanen & Andersson, 2006).

I 13 av de 25 domslut där kontakt med pojkar/män omnämns benämns männen genom en åldersdifferentiering: de beskrivs som äldre än flickan (2; 4; 5; 7; 13-15; 18; 22; 26; 28; 29; 37) Hur stor denna ålderskillnad är nämns inte och inte heller huruvida kontakten är av en sexuell art. I vissa fall nämns att de äldre pojkarna/männen använder droger och är kriminella och förklarar då implicit varför kontakten är av en destruktiv art:

Bland annat umgås hon med äldre killar som använder droger och har egna svårigheter och följer inte regler och tider som vårdnadshavaren sätter upp (13).

I x:s umgängeskrets ingår män som är äldre och som är kända av polisen med avseende på kriminalitet, droger och missbruk (18).

Men i andra domslut förklaras inte kontaktens olämplighet närmre.

Det som väcker en mycket stor oro för x:s situation är att hon under det senaste året via internet har fått kontakt med flera äldre män (15).

Nämnden har gjort gällande att x utsätter sin egen hälsa och utveckling för påtaglig risk att skadas genom att hon utsätter sig för fara när hon vistas i olämpliga miljöer med äldre killar/män, håller sig hemifrån i flera dagar, röker, dricker alkohol, går inte i skolan m.m (21).

Utifrån en genusdualistisk förståelse är kontakten könen emellan ordnad i en hierarki (mannen är överordnad och kvinnan därmed utsatt). När ålder läggs till blir underordningen och utsattheten för flickan ännu större. Flickan framstår som ett offer och den äldre pojken/mannen som en förövare oavsett om så är fallet. Relationen är inte jämlik eller ömsesidig. Denna maktrelation kan också förstås i enlighet med tidigare forskning där flickan ska skyddas från en skadlig manlig sexualitet (jmf Överlien, 2003).

Sex av dessa domslut (12; 13; 21; 25; 26; 28) där kontakten med det motsatta könet nämns rör flickor under 15 år (sexuell myndighetsålder) och i fyra av dessa benämns kontakten vara med en äldre pojke/man (13; 21; 26; 28). Att kontakten här benämns när flickan är yngre än 15 år kan problematiseras på samma sätt som varför socialnämnden och förvaltningsrätten nämner flickans sexuella beteende i 5.1. Detta förutsatt att umgänget med det motsatta könet kan innebära en sexuell samvaro. Om flickan då inte nått sexuell myndighetsålder kan omnämmandet av en kontakt med pojkar eller män vara legitimerad om syftet är att tillhandahålla flickan bästa möjliga stöd (jmf Ulmanen & Andersson, 2006).

5.3 Sexuella övergrepp och våld i nära relationer – Offer görs till aktör

I 16 av de 41 domslut som granskas tar förvaltningsrätten eller socialnämnden upp att flickan blivit utsatt för någon form av sexuellt övergrepp, upplevt våld i en nära relation eller tvingats till sexuella handlingar mot sin vilja (3; 5; 6; 7; 8; 11; 19; 25; 30-38). Detta resonemang förs i kontexten "ett annat socialt nedbrytande beteende" och avser alltså en utredning enligt flickornas eget normbrytande beteende. När ett sådant resonemang förs enligt 3 § gällande flickornas eget beteende kan förhållandet mellan offerrollen och flickans aktiva handlingar/aktörskap anses motstridigt: hon är ett offer men det som händer henne kan härledas som en konsekvens av hennes eget beteende. De aktiva handlingarna som 3 § LVU är utformat efter kan anses problematiskt för flickor som i många fall snarare faller offer för andras aktiva handlingar enligt tidigare forskning (jmf Schlytter 1999, 2000; Vogel 2012, 2016). Det finns ett tidigare rättsfall (ej prejudicerande, se juridisk bakgrund 1.3) som kan härledas till flickors utsatthet och hur detta ska behandlas i enlighet med rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende". Kammarrätten utreder frågan om en flicka som vid några tillfällen blivit fysiskt misshandlad av sin pojkvän och

det faktum att hon söker sig tillbaka till denna relation kan utgöra ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i lagen.

Kammarrätten anser - i likhet med nämnden - det mycket allvarligt att x väljer att leva i en nära relation i vilken hon riskerar att fortsatt utsättas för - i vart fall - fysisk misshandel (KamR 7473-09).

Värt att notera är ordvalet "väljer" i detta fall som kan tolkas som att flickan går från att vara ett offer till att bli aktör då hon själv antas *välja* att utsätta sig för en våldsamt relation.

Ur ett genusteoretiskt perspektiv kan fenomenet förstås som att flickan, samtidigt som hon är utsatt i en genushierarki med mannen som norm, antas inneha egenskapen att på ett förnuftigt sätt välja att värja sig mot potentiellt farliga situationer. I ett och samma genussystem kan det antas att de manligt kodade egenskaperna utgör en fara för flickan men samtidigt är det hennes ansvar att undvika situationer där detta kan drabba henne (jmf Hirdman, 1988). Det blir en typ av så kallad dubbel bestraffning. Schlytter (1999; 2000) problematiserar att flickor döms i enlighet med 3 § LVU för fenomen de själva inte är ansvariga för utan som snarare drabbas dem. Hon menar att det ibland inte är det egna beteendet hos flickan som är socialt nedbrytande utan snarare den situation de befinner sig i. En situation som ses som oacceptabelt att flickor tillåts utsätta sig för och därför blir deras skuld (Schlytter, 1999). Man skulle kunna säga att utifrån detta konstrueras flickans offerroll om till ett aktörskap. Det är mot denna förståelse som analysen nedan förs gällande våld i nära relation och sexuella övergrepp och utsatthet.

I tre av de 41 domslut som studeras nämns det att flickan varit utsatt för våld i en nära relation (5; 11; 38). Våld i nära relationer definieras av Socialstyrelsen (2016) som ett komplext begrepp som tar sig många olika uttryck men som ofta har ett mönster av handlingar. Våldet äger oftast rum inom hemmets väggar och blir därför svårare att upptäcka för utomstående och innefattar fysiskt, sexuellt och psykiskt våld samt försummelse av en närstående till den drabbade. I samma utredning fastslås det att för den som är under 18 år och för den som fyllt 18 men inte 20 år och utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner kan en utredning göras enligt LVU (Socialstyrelsen, 2016). En utredning enligt LVU är alltså befogad men frågan som ställs i analysen är hur förvaltningsrätten och socialnämnden framställer detta våld i enlighet med rekvisitet och hur det kan kopplas till flickans eget sexuella beteende. I den första av dessa domslut framhåller socialnämnden att flickan, som nått myndighetsålder, utsatts för våld av sin pojkvän som också är far till hennes son. I socialnämndens anförande framförs att flickan, trots

vetskapen om hur farlig pojkvännen är, uppsökt denne vid flera tillfällen. Socialnämnden framför att flickan

[...] inte förmår hålla sig borta från pojkvännen då det inte bara är han som söker upp x utan även hon som aktivt söker upp honom. [...] Ytterst kan detta få till följd att hon utsätts för fortsatt våld där hon riskerar sitt liv och sin hälsa (38).

Flickan riskerar att *utsättas* (offer) för våld men *förmår* (aktörskap) samtidigt inte hålla sig borta från pojkvännen. Det som kan problematiseras i detta fall är att tanken med rekvisitet “ett annat socialt beteende” är att det ska utreda den ungas eget beteende. Att inte förmå hålla sig borta från pojkvännen kan anses utgöra ett eget beteende och då särskilt när socialnämnden nämner att flickan aktivt söker upp honom. Tidigare forskning visar dock att rekvisitet baseras på forskning kring utåtagerande beteenden som är vanligast hos pojkar (jmf Vogel 2012; 2016). Om flickan utsatt en annan part för våld blir det mer tydligt att det utgör ett eget beteende. Förvaltningsrätten tar i domslut nr 38 beslutet att eftersom x fortsätter att träffa pojkvännen så har hon ett socialt nedbrytande beteende i enlighet med LVU. Samma beslut tas i domslut nr 11:

Det är i målet ostridigt att x under hösten vid ett flertal tillfällen avvikit från föräldrarnas hem och att hon under dessa perioder vistats i kriminella kretsar och låtit sig kontrolleras av sin dåvarande pojkvän (11).

Förvaltningsrätten menar att flickan *utsätter sig* (aktörskap) för våld genom att ha *låtits sig* (aktörskap) kontrolleras av sin dåvarande pojkvän. I det tredje fallet av våld i nära relationer menar socialnämnden att flickan av en pojkvän

[...] bl.a. utsatts för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. Genom att söka sig till pojkvännen har hon utsatt sig för allvarliga fysiska och psykiska risker. Hon har även uppvisat ett självskaumbeteende och har gett uttryck för suicidtankar samt varit sexuellt risktagande (5).

Samtidigt som det beskrivs hur hon *utsatts* (offer) för våld beskrivs hon *söka sig* (aktörskap) tillbaka till pojkvännen. Förvaltningsrätten resonerar likt socialnämnden och menar att flickan

[...] visat på ett självdestruktivt beteende genom att upprätthålla ett förhållande i vilket hon utsatts för fysiskt och psykiskt våld samt sexuella övergrepp. [...] Det framgår dock av utredningen att x vid flera tillfällen tidigare sökt sig tillbaka till den tidigare pojkvännen och därigenom på nytt utsatt sig för stora risker (5).

Flickorna ovan beskrivs alltså både som ett offer för våld i nära relationer men genom att våldet utreds i enlighet med 3 § LVU och rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende" framställs det också som en aktiv handling där hon är en aktör. Detta kan innebära komplikationer för flickan men kan också motiveras av att socialnämnden och förvaltningsrätten vill ge henne bästa möjliga stöd och hjälpa henne ifrån en riskmiljö där hon kan skadas. Kanske kan det vara så att socialnämnden och förvaltningsrätten formulerar om flickans offerskap till ett aktörskap för att på så sätt skydda flickan. Detta kan i så fall förklara varför de tar upp denna typ av omständighet när rekvisitet utreds. När våld och sexuella övergrepp drabbar flickor i hemmiljön så utreds detta i enlighet med miljörekvisitet i 2 § LVU och det blir här tydligt att flickan är ett offer. Men eftersom pojkvännerna till flickorna i domsluten som redovisas ovan inte befinner sig i denna hemmiljö, kan det tänkas att man använder ett annat rekvisit för att värna om flickans säkerhet.

Våld i nära relationer kan ta sig många olika uttryck och en av dessa är att våldet är av en sexuell art (Socialstyrelsen, 2016). I tio av 41 domslut nämner socialnämnden eller förvaltningsrätten att flickorna blivit utsatt för någon typ av sexuellt övergrepp eller utnyttjande (3; 6-8; 25; 32-36). En tendens i dessa domslut är att socialnämnden nämner att flickan blivit utsatt för övergrepp eller utnyttjats men förvaltningsrätten tar inte med detta i sitt skäl för avgörandet. Detta kan visa på att förvaltningsrätten utreder rekvisitet mot bakgrund att detta inte skall anses vara en betydande faktor. När en flicka utsätts för ett sexuellt övergrepp är hon ett tydligt offer och inte en aktör. Socialnämndens omnämnande av att flickan blivit utsatt för sexuella övergrepp eller utnyttjande kan se ut på följande sätt:

Hon har berättat att hon under tiden i Sverige blivit utsatt för en gruppvåldtäkt, vilket troligtvis skett under tiden hon varit avviken (6).

När hon avvikit har hon utsatt sig för riskmiljöer där hon utnyttjats sexuellt och där hon använt alkohol och droger (34).

Hon har under det senaste året blivit våldtagen två gånger, blivit dömd för stöld och haft mycket hög frånvaro i skolan (35).

I dessa tre domslut nämner inte förvaltningsrätten något om övergreppen i sitt skäl för avgörandet. Det kan tolkas som att socialnämnden använder övergreppet för att påvisa flickans utsatthet och behov av stöd. Dock tar förvaltningsrätten upp det sexuella övergreppet i ett domslut:

Hon har vistats mycket på resecentrum i (stad) där det också vistas personer som har tillgång till och använder droger. Vid ett tillfälle har hon, enligt egen uppgift, tvingats till sexuella handlingar (32).

Förvaltningsrätten menar att flickan i domslutet ovan utsatt sig för risker genom att ensam vistas i en lägenhet med yngre män nattetid och har tvingats till sexuella handlingar. Att de sexuella övergreppen tas upp i förvaltningsrättens avgörande i vissa domslut men utelämnas i andra, skulle kunna tyda på den godtyckliga maktutövningen som riskerar drabba flickorna är de döms för beteenden som inte omnämns i rättspraxis (jmf Smed 2011). Att socialnämnden i fler fall än förvaltningsrätten omnämner att flickan blivit utsatt för ett sexuellt övergrepp kan också ses som ett tecken på att det råder en förvirring kring vilka beteenden som skall ingå i rekvisitet.

I två av de 16 domslut där förvaltningsrätten eller socialnämnden tar upp att flickan blivit utsatt för sexuella övergrepp eller upplevt våld i en nära relation, har flickorna själva utsatt andra för sexuella övergrepp (8; 3). I dessa domslut blir det tydligare att rekvisitet bygger på egna aktiva handlingar eftersom det är en kriminell handling att begå övergrepp. Att de sexuella övergreppen har begåtts av flickorna tas upp av både socialnämnd och förvaltningsrätt.

x har också berättat att hon själv har utsatt en minderårig person för sexuella övergrepp. Socialnämnden har med anledning av dessa uppgifter gjort polisanmälningar i (månad) (8).

x har berättat att hon har blivit utsatt för övergrepp på fritidsgården när hon gick i (årskurs) och att detta hände cirka 2-3 veckor innan övergreppen på hennes yngre syskon inleddes (3).

Det blir i dessa domslut ett tydligare aktörskap och flickorna skulle kunna anses bete sig mer utefter de handlingar som rekvisitet är uppbyggt kring; alltså de aktiva. De betar sig mot bakgrund av en genusteoretisk förståelse mer enligt de manligt kodade egenskaperna som lagen är utformad efter.

Tre av domsluten som tar upp utsatthet för sexuella övergrepp eller våld i nära relation gäller flickor som är under 15 år (sexuell myndighetsålder) (25; 33; 36) och detta bör nämnas då de kan antas ha en speciell sexuell sårbarhet på grund av deras ålder. Ett omhändertagande på grund av övergrepp som uttryck för en speciell sexuell sårbarhet kan därför anses motiverad om syftet är att säkerställa skydd och hjälp. Samtidigt kan det juridiskt strikta antagandet om när det är acceptabelt för en flicka att vara sexuellt aktiv strida mot det *intrapyskiska* och *interpersonella sexuella scriptet*. Kort sagt - det är möjligt att flickans egen uppfattning om sin sexualitet inte motsvaras av lagens.

6. Sammanfattning och diskussion

6.1 Sammanfattning av resultat och analys

Hur framställer socialnämnden och förvaltningsrätten flickors sexuella beteende i utvalda LVU-domslut?

När flickornas sexuella beteende benämns explicit i domsluten så framställs beteendet sammanfattningsvis som ett sexuellt riskbeteende. Det omnämns explicit av rätten eller socialnämnden i 10 av 41 domslut (1-10) och när detta görs varierar ordvalen mellan bland annat sexuellt risktagande, sexuellt gränslös, sexuellt utåtagerande och sexuellt utmanande. Det framkommer att inget av dessa formuleringar definieras närmare i domsluten. För att svara på frågan hur flickors sexuella beteende framställs av socialnämnd och förvaltningsrätt analysera hur

det sexuella riskbeteendet kan definieras genom att söka implicita resonemang kopplade till det sexuella beteendet.

När det sexuella beteendet nämns explicit av socialnämnd eller förvaltningsrätt i domslut nr 1-10 så görs det;

- I ett domslut tillsammans med sexuellt överförbara sjukdomar och många olika sexuella kontakter (4).
- I ett domslut tillsammans med ett bristande konsekvenstänkande (8).
- I två domslut tillsammans med någon form av självskadebeteende (4; 5).
- I fyra domslut tillsammans med sex mot ersättning (3; 4; 7; 8).
- I fem domslut tillsammans med sexuella övergrepp eller våld i nära relation (3- 5; 7; 8)
- I två domslut tillsammans med att flickorna har utsatt andra för övergrepp (3; 8).
- I fyra domslut tillsammans med ett umgänge med det motsatta könet (2; 4; 6; 7).

Mot denna bakgrund kan sägas att utifrån en teoretisk förståelse om *sexuella script*, har förvaltningsrätten och socialnämnden i domsluten gett uttryck för vad som anses vara ett acceptabelt sexuellt beteende för unga flickor i vårt samhälle idag, genom att dra gränsen för vad som inte anses vara det. Det framställs som ett riskbeteende. Mot denna bakgrund kan även hävdas att förvaltningsrätt och socialnämnd egentligen inte framställer det sexuella beteendet i stor omfattning, utan det nämns i förbifarten tillsammans med andra faktorer som får stå som förklaring till varför beteendet kan vara problematiskt och därför bör utredas enligt rekvisitet. Två tydligt framträdande faktorer är kontakten med det motsatta könet och sexuella övergrepp och våld i nära relationer som då definierar varför det sexuella beteendet kan anses riskfyllt. När det gäller de domslut där flickorna själva begått övergrepp blir det tydligare varför beteendet kan ses som riskfyllt då det är en aktiv handling som skadar andra.

Hur motiverar förvaltningsrätten och socialnämnden tvångsvården för flickor utifrån rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende" i 3 § LVU när de utreder flickors sexuella beteende i utvalda LVU-domslut?

I materialet framställs endast flickans sexuella beteende explicit i 10 av 41 domslut. För att resonera kring hur förvaltningsrätten och socialnämnden motiverar tvångsvården för flickor utifrån rekvisitet när de utreder flickors sexuella beteende, har därför en analys av ytterligare 31

domslut som inte nämner flickornas sexuella beteende explicit gjorts. Detta utefter de faktorer som kunnat härledas till det sexuella beteendet; kontakten med det motsatta könet, sexuella övergrepp och våld i nära relationer.

En röd tråd i alla 41 domslut är att rättstillämparen åberopar en helhetsbedömning av flickans problematik. Det sexuella beteendet står alltså inte ensamt som motiv till ett tvångsomhändertagande enligt rekvisitet. Det finns även en tendens till att ett tvångsomhändertagande av flickan motiveras utefter faktorer där man kan ifrågasätta hennes egen aktiva inblandning. Detta blir särskilt tydligt i de 16 domslut där man nämner att flickan blivit utsatt för någon form av sexuellt övergrepp, upplevt våld i en nära relation eller tvingats till sexuella handlingar mot sin vilja. När ett sådant resonemang förs enligt 3 § gällande flickornas eget beteende kan förhållandet mellan offerrollen och flickans aktiva handlingar/aktörskap anses motstridigt: hon är ett offer men det som händer henne kan härledas som en konsekvens av hennes eget beteende. Tidigare forskning visar att flickor i fler fall än pojkar döms för faktorer som snarare drabbar dem än saker de aktivt utsätter sig själv eller andra för och att ibland är det företrädesvis situationen flickan befinner sig i som är socialt nedbrytande (jmf Vogel 2012, 2016; Schlytter 1999, 2000). Det finns alltså en tendens till detta i resultatet av analysen och enligt en genusteoretisk förståelse av fenomenet konstrueras offerskapet om till ett aktörskap.

Att motivera tvångsomhändertagandet på detta sätt kan skapa komplikationer för flickan då man inte kan säkerställa att hon skyddas mot en godtycklig maktutövning samt att skulden blir flickans egen. Enligt Vogel (2012; 2016) kan detta också inskränka komplexiteten i problembilden samt att tidigare forskning visar att rekvisitet kan skapa viss rättsosäkerhet för flickor (Smed, 2011). Ett tvångsomhändertagande som motiveras av flickornas sexuella beteende kan alltså vara ett uttryck för en traditionell syn på kön och sexualitet men samtidigt tillhör flickorna i denna uppsats den grupp i samhället som löper störst risk att utsättas för sexualbrott, alltså unga kvinnor mellan 16-24 år. Det kan alltså hävdas att det finns omständigheter som gör att flickor i fler fall än pojkar faller offer för sexuellt våld och våld i nära relationer och därför kan det diskuteras ifall särbehandlingen kan vara motiverad. Att socialnämnden och förvaltningsrätten tar upp faktorer som vittnar om en särbehandling kan vara ett uttryck för ett säkerställande av trygga insatser (jmf Ulmanen & Andersson, 2006).

6.2 Diskussion

Tidigare forskning om LVU ur ett genusperspektiv, rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende" och dess koppling till flickors sexualitet och utsatthet innehar många gemensamma faktorer som pekar åt samma håll: att tillämpningen av lagen kan ifrågasättas angående dess

könsneutralitet och att flickors sexuella beteende utreds i större utsträckning än pojkars (jmf Schlytter, 1999; 2000). Rekvisitet är också enligt tidigare forskning utformat efter utåtagerande aktiva handlingar som är vanligast hos pojkar och som därav kan leda till att flickor omhändertas för anledningar som står utanför deras eget agerande, till exempel sexuella övergrepp (jmf Vogel 2012, 2016; Schlytter 1999, 2000). Detta fenomen problematiseras dock beroende på vad syftet med särbehandlingen kan anses vara. En viss särbehandling efter kön kan vara motiverad om den inte utgår från traditionella föreställningar om kön och om hänsyn tas till individens behov (Ulmanen & Andersson, 2006).

Resultatet av denna analys visar på flera liknande resultat som tidigare forskning. Att sätta studiens kvalitet och relevans i ett sammanhang, till exempel i ett forskningssamhälle, och undersöka ifall forskare som gjort liknande studier har fått fram samma resultat kan höja den kommunikativa validiteten (Alvehus, 2013). En slutsats från analysen är att socialnämnden och förvaltningsrätten framställer flickornas sexuella beteende som riskfyllt. Detta görs sammanfattningsvis genom formuleringen ”ett sexuellt riskbeteende”, vars definition inte klargörs i domsluten. Istället knyts andra faktorer till det sexuella beteendet för att beskriva varför det kan anses riskfyllt varav de mest framstående är; kontakt med det motsatta könet, sexuella övergrepp och våld i nära relationer. Smed (2011) menar att det sexuella beteendet är utelämnat i förarbeten och rättspraxis till lagen, vilket leder till att uppfattningarna om vad som utgör ett sexuellt riskbeteende är öppet för tolkning (jmf Smed, 2011). Schlytter (1999; 2000) menar att sexualiteten spelar en viktig roll när det gäller att utreda flickornas associativitet och för att förstärka andra former av nedbrytande beteende vilket går att se i denna uppsats resultat.

Att flickorna i denna uppsats anses ha ett sexuellt riskbeteende, att andra destruktiva faktorer kopplas till det sexuella beteendet samt att det sexuella beteendet utreds i enlighet med rekvisitet kan härledas till Överliens (2003) studie som visar att diskursen om den grupp flickor som socialtjänsten möter och deras sexuella beteende handlar om att de har en destruktiv och avvikande sexualitet. Detta resultat kan också vittna om den av Vogel (2012; 2016) nämnda ”flickdiskurs” som konstrueras kring förståelsen om flickan som skör och utsatt.

Resultatet i denna uppsats visar också att tvångsvården för flickorna utifrån rekvisitet ”ett annat socialt nedbrytande beteende” och deras sexuella beteende motiveras utifrån faktorer där man kan ifrågasätta flickans aktiva inblandning. Flickornas offerroll konstrueras om till en aktiv handling för att uppfylla rekvisitets innehåll och när detta görs utifrån till exempel sexuella övergrepp som faktor, så blir förhållandet mellan offerskapet och rekvisitets innebörd motstridigt. Tidigare forskning visar att de aktiva handlingarna som 3 § LVU är utformat efter kan anses problematiskt för flickor som i många fall snarare faller offer för andras aktiva

handlingar (jmf Schlytter 1999, 2000; Vogel 2012, 2016). Det sexuella beteendet står inte heller i denna analys ensamt som motiv för omhändertagandet utan rättstillämparen åberopar en helhetsbedömning av flickans problematik. Liknande resultat finns i Schlytters (1999; 2000) studie.

Resultatet måste dock beaktas mot de metodologiska överväganden som gjorts i såväl tillvägagångssätt i urvalet som analys. Som nämnt i metodavsnittet utgörs materialet av 41 förvaltningsrättsliga domslut som under 2018 överklagades till kammarrätten. Detta innebär att de domslut som utgör materialet alla har överklagats till högre instans och detta väcker frågor kring om den grupp flickor som analyserats är representativ för alla flickor som utreds enligt LVU. Här kan maktfaktorer som till exempel klass, etnicitet, funktion eller ålder spela in. Mer resursstarka familjer kan till exempel tänkas överklaga i större utsträckning. Dessa faktorer tas ej i beaktande med hänsyn till uppsatsens syfte, men bör nämnas som en potentiell svaghet för metoden som möjligtvis ringar in en viss grupp flickor. På samma sätt kan det diskuteras att urvalet utgörs av flickor som dömts till LVU i enlighet med rekvisitet. Det kan finnas fler domslut där det sexuella beteendet omnämns där flickorna inte har dömts. Hur det sexuella beteendet framställs i dessa domar utelämnas i denna analys.

En annan avgränsning i urvalet som kan ifrågasättas är 87 domslut valdes bort i urvalsprocessen på grund av att de inte ansågs anknyta till uppsatsens syfte och frågeställningar samt att empiri valdes ut deduktivt utefter det som ansågs teoretiskt intressant. Här spelade de genus- och sexualteoretiska perspektivet, samt en uppfattning från tidigare forskning kring flickors sexuella beteende som uttryck för sociala problem, en stor roll. Att leta efter teorirelaterat material på detta sätt kan innebära en risk för a priori-antaganden som minskar möjligheten att närma sig materialet med ett öppet sinne (jmf Bryan & Bernard, 2003). De 87 domsluten som valdes bort innehöll faktorer som kan anses gå emot tidigare forskning som menar att flickornas problematik främst är internaliserad - såsom utåtagerande, aggressivitet, rymningar - och dessa kunde också ha analyserats för att vidga bilden av flickorna i analysen. Här måste dock avgränsningen motiveras till uppsatsens syfte som var att granska det sexuella beteendet och hur detta framställs av socialnämnd och förvaltningsrätt, inte hur ett utåtagerande beteende kan ses som normbrytande hos flickorna. Om uppsatsen haft som syfte till att allmänt granska rekvisitet hade detta dock behövts analyseras.

Valet att endast analysera socialnämnden och förvaltningsrättens anförande kring det sexuella beteendet kan också problematiseras då denna metodologiska avgränsning lämnar ute flickornas egen utsago i domslutet. Å ena sidan kan detta riskera att reproducera en bild av flickornas situation där deras egen agens och rätt att komma till tals inte anses berättigad. Å andra

sidan är denna uppsats syfte att undersöka hur ovan nämnda instanser framställer och motiverar beslut kring flickors sexuella beteende - inte hur de uppfattar det själva.

Gällande avgränsningarna i forskningsöversikten kan relevanta studier förbisetts då en internationell sökning på motsvarande lagar till LVU inte gjorts.

Att materialet även utgörs av 11 flickor som ännu inte fyllt 15 år och därmed inte nått sexuell myndighetsålder enligt svensk lag (SFS 1962:700) bör slutligen nämnas. Detta kan utgöra en faktor i hur socialnämnden och förvaltningsrätten resonerar kring det sexuella beteendet och huruvida detta är motiverat utifrån att de kan anses extra utsatta. Hänsyn till detta tas på så sätt att flickorna som inte nått sexuell myndighetsålder omnämns i analysen och detta problematiseras. Hänvisning angående detta görs till bilaga 1 där det är tydligt markerat vilka flickor detta gäller.

6.3 Förslag på vidare forskning

Förslag på vidare forskning kring området LVU, genus, sexuellt beteende och rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende" är att granska om rekvisitets rättspraxis bör utvidgas genom att behandla flickors mer internaliserade problematik. Smed (2011) har som tidigare nämnt i sin studie av rekvisitet ur ett rättighetsperspektiv funnit att dominerande faktorer som anses vara socialt nedbrytande för flickor är: sex, övergrepp, relationer och psykisk problematik. Kategorier som inte omnämns i rättspraxis. Vidare forskning kring hur detta skulle kunna implementeras för att öka rättssäkerheten för flickor skulle vara intressant. Det skulle också vara intresseväckande att undersöka hur flickorna själva "försvarar" sig i LVU-domslut angående rekvisitet. Detta skulle vidare kunna problematisera att flickor i många fall utreds utefter faktorer som snarare drabbar dem än som utgör ett eget socialt nedbrytande beteende. Att analysera om flickorna försvarar sig genom att neka en omständighet som till exempel sexuellt övergrepp i samband med rekvisitet skulle kunna problematisera rekvisitets utformning efter egna aktiva handlingar. Det skulle även belysa flickornas agens i rättsprocessen. Även forskning om flickors utåtagerande problematik som normbrytande skulle vara av intresse för att vidga bilden av flickors inåtvända problematik och dess internaliserade uttryckssätt.

7. Referenser

7.1 Litteratur

Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.). (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Agrell, C., Larsson, S., & Edvardsson, B. (1997). *Beskrivningar av pojkar och flickor i sociala utredningar i LVU-ärenden*. Örebro: Institutionen för samhällsvetenskap, Örebro universitet.

Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. (Upplaga 2). Stockholm: Liber.

Arén, L., Pekár, K., & Edvardsson, B. (2000). *LVU-utredningar ur ett könsperspektiv*. Örebro: Institutionen för samhällsvetenskap, Örebro universitet.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.

Brottsförebyggande rådet. (2019). Nationella trygghetsundersökningen 2018. Om utsatthet, otrygghet och förtroende. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2. uppl). Stockholm: Liber.

Leviner, P., Eneroth, E. (2014). Socialtjänstens ansvar för barn och unga. I E. Eneroth (Red.) *Juridik för socialt arbete*. (s. 111-156). (2. uppl.) Malmö: Gleerup

Gemzöe, L. (2010). *Feminism*. Stockholm: Bilda.

Gagnon, J. H., & Simon, W. (2005). *Sexual conduct: the social sources of human sexuality*. (2. uppl). New Brunswick: Aldine Transaction.

Gagnon, J. H., & Simon, W. (1984) . Sexual Scripts. *Society*, 22(1), 52-60.

Gagnon, J. H., & Simon, W. (1986). Sexual Scripts: Permanence and Change. *Archives of Sexual Behavior*, 15(2), 97-121. doi: 10.1007/bf01542219

Hamreby, K. (2004). *Flickor och pojkar i den sociala barnvården: Föreställningar om kön och sociala problem under 1900-talet*. (Doktorsavhandling, Institutionen för socialt arbete, 43). Umeå: Umeå universitet. Hämtad från <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:143349/FULLTEXT01.pdf>

Herlitz, A.C., Forsberg, M. (2010.) Sexual behaviour and risk assessment in different age cohorts in the general population of Sweden (1989-2007). *Scandinavian Journal of Public Health*. 38(1), 32–39.

Hirdman, Y. (1988). Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, 9(3), 49-63.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Jonsson, G. (1980). *Flickor på glid – en studie i kvinnoförakt*. Stockholm: Tiden.

Lundström, T., Sallnäs, M. (2003). Klass, kön och etnicitet i den sociala barnvården. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 10(2-3), 193-213.

Ryan, G.W., & Bernard, R. (2003). Techniques to Identify Themes. *Field Methods*, 15(1), 85-109. doi: 10.1177/1525822X02239569

Schlytter, A. (2000). Kvinnokroppen som text. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 7(1-2), 109-119.

Schlytter, A. (1999). *Kön och juridik i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Smed, L. (2011). *En undersökning av rekvisitet annat socialt nedbrytande beteende 3 § LVU ur rättighets- och rätts säkerhetsperspektiv* (Magisteruppsats). Göteborg. Juridiska institutionen, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Hämtad från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/25523/1/gupea_2077_25523_1.pdf

Socialstyrelsen. (2016). *Våld. Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Ulmanen, P., & Andersson, G. (2006). *Svensk social barnvård ur ett könsperspektiv 1993-2003: En litteraturgenomgång* (Sis följer upp och utvecklar, 2006:01). Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).

Vetenskapsrådet (2011). God forskningssed. Rapport (1:2011). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vogel, A.M. (2012). *Särskilda ungdomshem och vårdkedjor. Om ungdomar, kön, klass och etnicitet* (Doktorsavhandling, rapport i socialt arbete, 140). Stockholm: Stockholms universitet. Hämtad från: <http://su.diva-portal.org.ezp.sub.su.se/smash/get/diva2:548149/FULLTEXT01.pdf>

Vogel, A. M. (2016). Psykisk ohälsa, utsatthet och en legitimerande oro – diskursiva förståelser av flickor som placeras vid särskilda ungdomshem. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 23(2), 109–128.

Wiederman, M. (2005). The Gendered Nature of Sexual Scripts. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 13(4), 496-502.

Överlien, C. (2003). Innocent Girls or Active Young Women? Negotiating Sexual Agency at a Detention Home. *Feminism & Psychology*, 13(3), 345–367. doi: 10.1177/0959353503013003007

7.2 Rättskällor

Prop 1989/90:28. Om vård i vissa fall om vård av ungdomar. Hämtad 2019-01-03 från https://juno-nj-se.ezp.sub.su.se/b/documents/432025?t=proposition_for#PROP_1989_1990_0028_S_0109

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 1962:700. *Brottsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SOSFS 1997:15. Socialstyrelsens allmänna råd om tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Socialstyrelsen. Hämtad 10 november, 2019, från <https://lagen.nu/sosfs/1997:15#page001-img>

7.3 Rättsfall

HFD 2015 ref 7

HDF 2015 ref 42

KamR 7473-09

RÅ 2000 ref 33

RÅ 2010:24

Bilaga 1 – Material

I första kolumnen utläses det nummer som refereras till i analysen. Därefter domslutets målnummer¹ i förvaltningsrätten, flickans ålder, teman och koder. De tre sista kolumnerna visar vilka paragrafer som åberopades i socialnämndens (Soc) beslut, vilket beslut som togs av förvaltningsrätten (FR) och vilket beslut som fastställdes vid överklagan till kammarrätten (KR).

NR	Målnr	Ålder	Tema	Koder	KR	FR	Soc
1	x	14	Ett sexuellt riskbeteende	sexuellt riskbeteende, umgänge med olämpliga personer, psykisk ohälsa,	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §
2	x	16	Ett sexuellt riskbeteende, pojkar/män	sexuellt gränslöst beteende, olämpliga miljöer, destruktivt umgänge med äldre killar	LVU 1,2,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
3	x	15	Ett sexuellt riskbeteende, övergrepp/våld, sex mot ersättning	sexuellt utåtagerande, destruktivt beteende, sexuella tjänster, övergrepp, begått övergrepp	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
4	x	16	Ett sexuellt riskbeteende, sex mot ersättning, självskadebeteende	riskfyllt sexuellt beteende, självskadebeteende, haft sex med flera äldre män utan skydd, sex i utbyte mot mat och dryck,	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
5	x	16	Ett sexuellt riskbeteende, självskadebeteende, övergrepp/våld	riskbeteende sexuella relationer, äldre pojkvänner, destruktiva relationer, psykisk ohälsa, självskadebeteende, våld i nära relationer	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
6	x	18	Ett sexuellt riskbeteende, pojkar/män, övergrepp/våld	betedde sig sexuellt utmanande mot personal, rädd för män, liftade med okänd man, gruppvåldtäkt,	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
7	x	17	Ett sexuellt riskbeteende, pojkar/män, självskadebeteende, sex mot ersättning, övergrepp/våld	riskbeteende kring alkohol och sex, funktionsnedsättning, självskadebeteende, riskfyllda situationer, relation med äldre män, utnyttjas sexuellt	LVU 1,2 §	LVU 1,2 §	LVU 1,2,3 §

¹ I denna version har målnummer utelämnats av etiska skäl.

NR	Målnr	Ålder	Tema	Koder	KamR	FörvR	Soc
8	x	19	riskbeteende, övergrepp/våld, självskadebeteende, sex mot ersättning	sexuellt utåtagerande beteende, NPF, övergrepp, fått betalt för sexuella tjänster, utsatt minderårig för sexuella övergrepp, självskadebeteende	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
9	x	17	Ett sexuellt riskbeteende, självskadebeteende	sexuellt riskbeteende, självskadebeteende,	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
10	x	17	Ett sexuellt riskbeteende	sexuellt riskbeteende	omedelbart om 1, 2 §	omedelbart om.1,2 §	omedelbart om. LVU 1,2,3 §
11	x	17	Pojkar/män, övergrepp/våld, problem med gränssättning	sökt sig till farliga killar, utsatt sig för risker, våld i nära relation, impulsiv och lättledd, låtit sig kontrolleras av dåtida pojkvän	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §
12	x	14	Pojkar/män, problem med gränssättning	haft kontakt med män, risk att utnyttjas, godtrogen mot främmande personer,	LVU 1,2 §	LVU 1,2 §	LVU 1,2,3 §
13	x	13	Pojkar/män, självskadebeteende	umgås med äldre killar, destruktiva miljöer, psykisk ohälsa, självskadebeteende, diagnoser	LVU 1,3 §	Ingen LVU	LVU 1,3 §
14	x	18	Pojkar/män, sex sociala medier, problem med gränssättning	psykisk ohälsa, saknar insikt om risker, oro för att hon ska bli utnyttjad, sökt sig till äldre killar och män, exponerat sig sexuellt på internet	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
15	x	16	Pojkar/män, sex sociala medier, problem med gränssättning, självskadebeteende	söker aktivitet kontakt med okända män och äldre män, okända miljöer, söker uppmärksamhet/bekräftelse, självdestruktivt beteende, NPF, naiv och lätt att lura,	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
16	x	16	Pojkar/män, problem med gränssättning	liftat med okänd man, impulsiv och lättpåverkad, umgåtts med en kille hon inte träffat förut	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
17	x	17	Pojkar/män, sex sociala medier, sex mot ersättning	sågs med en man, riskfyllt användande av sociala medier, oro för prostitution och människohandel,	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §

NR	Målnr	Ålder	Tema	Koder	KamR	FörvR	Soc
18	x	16	Pojkar/män	äldre män, psykiatrisk problematik,	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
19	x	16	Pojkar/män, övergrepp/våld, sex mot ersättning	haft kontakt med kille via telefon, oro för prostitution, psykosociala problem, utnyttjas?	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
20	x	18	Pojkar/män	följt med tre män, utsätter sig för farliga situationer, avvikit, NPF	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
21	x	14	Pojkar/män	äldre killar/män, psykisk och fysisk misshandel i hemmet, vistelse i olämpliga miljöer	LVU 1,2 §	LVU 1,2 §	LVU 1,2,3 §
22	x	16	Pojkar/män, sex mot ersättning	äldre män, olämpliga miljöer, sexuella kontakter mot betalning	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
23	x	16	Pojkar/män, självskadebeteende, problem med gränssättning	kontakt med killar, söker upp främmande män, självskadebeteende, klarar ej av att säga ifrån, söker upp personer som är farliga för henne	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
24	x	18	Pojkar/män, självskadebeteende	sällskap med killar, självskadebeteende	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
25	x	14	Pojkar/män, övergrepp/våld	söker sig till killar hon inte känner, sexuella övergrepp	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,2,3 §
26	x	14	Pojkar/män	umgås med äldre killar, missbrukande killar, relationsproblem,	omedelbart omh. LVU 1,3 §	Ingen LVU	omedelbart omh. LVU 1,3 §
27	x	17	Pojkar/män	umgås med äldre killar, olämpliga miljöer	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
28	x	13	Pojkar/män, sex mot ersättning, självskadebeteende	sexuell kontakt med äldre män, sexuella tjänster, självskadebeteende	omedelbart omh. LVU 1,3 §	omedelbart omh. LVU 1,3 §	omedelbart omh. LVU 1,3 §
29	x	19	Pojkar/män	umgås med äldre man	omedelbart omh. LVU 1,3 §	omedelbart omh. LVU 1,3 §	omedelbart omh. LVU 1,3 §
30	x	18	Övergrepp/våld, sex mot ersättning	sexuella övergrepp, psykisk ohälsa, suicidal, droger mot sex	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §

NR	Målnr	Ålder	Tema	Koder	KamR	FörvR	Soc
31	x	17	Övergrepp/våld, problem med gränssättning, självskadebeteende	utsatts för sexuellt våld, umgänge med missbrukande män, självskadebeteende, destruktiva kretsar, svårt att säga nej	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
32	x	16	Övergrepp/våld, pojkar/män, sex sociala medier, problem med gränssättning,	tvingats till sexuella handlingar, ensam med yngre män, kan inte säga nej, destruktivt beteende, olämpliga kontakter på sociala medier,	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
33	x	12	Övergrepp/våld	sexuella övergrepp av fadern, hot och våld i hemmet, utåtagerande beteende	LVU 1,2 §	LVU 1,2 §	LVU 1,2,3 §
34	x	16	Övergrepp/våld, sex mot ersättning	utnyttjas sexuellt, sexuella tjänster mot kompensation, psykisk ohälsa, riskmiljöer	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
35	x	17	Övergrepp/våld, självskadebeteende	våldtagen två gånger, psykisk och fysisk misshandel i hemmet, självskadebeteende, suicidal	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §
36	x	14	Övergrepp/våld, problem med gränssättning, självskadebeteende	blivit utsatt för våldtäkt, ej vågat säga nej till pojke, blir utnyttjad, självskadebeteende	omedelbart omh. LVU 1,3 §	omedelbart omh. LVU 1,3 §	omedelbart omh. LVU 1,3 §
37	x	15	Sex sociala medier, problem med gränssättning, pojkar/män	sexuella kontakter via sociala medier, problem med att sätta gränser, NPF, destruktivt beteende, äldre män,	LVU 1,2 §	LVU 1,2 §	LVU 1,2,3 §
38	x	18	Övergrepp/våld	våld i relation, diagnoser, har en son, destruktiva/farliga situationer	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §	LVU 1,3 §
39	x	14	Sex mot ersättning	uppmanad att visa bröstet för män i utbyte mot pengar, vistas i riskmiljöer	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §
40	x	17	Sex mot ersättning, problem med gränssättning	sexuella tjänster, bristande självkänsla, omogen, svårt att sätta gränser,	omedelbart omh. LVU 1,3 §	omedelbart omh. LVU 1,3 §	omedelbart omh. LVU 1,3 §
41	x	17	Sex mot ersättning	misstankar om prostitution	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §	LVU 1,2,3 §

Bilaga 2 - Överblick tematisering och koder

Tema	Koder
Ett sexuellt riskbeteende	Ett sexuellt: riskbeteende, gränslöst beteende, utåtagerande beteende, risktagande/riskfyllt, utmanande beteende Ett sexualiserat beteende Haft sex med flera män utan skydd
Kontakt med pojkar/män	Söker sig/haft kontakt med/umgås med/liftat med/sågs med: farliga killar, män, äldre killar, olika killar och män, okända/främmande män, en kille hon inte träffat förut, en kille via telefon, yngre män, äldre pojkvänner
Sexuella övergrepp/ Våld i nära relation	Tvingats/utsatts för: sexuellt våld, sexuella handlingar, våldtäkt, övergrepp, gruppvåldtäkt Utnyttjats sexuellt, blivit, våldtagen två gånger Våld i nära relation, destruktiv relation, upprätthåller sig i ett destruktivt förhållande Låtit sig kontrolleras av pojkvän
Sex mot ersättning	Misstankar om/oro för prostitution Sexuella tjänster i utbyte/mot: compensation/droger/betalning/cigaretter/alkohol/mat och dryck Uppmanad att visa bröstet i utbyte mot pengar
Sex sociala medier	Sexuella kontakter/ olämpliga kontakter sociala medier Tar kontakt/riskfyllt användande av sociala medier Exponerat sig sexuellt på internet
Problem med gränssättning	Lättledd, impulsiv, naiv, lätt att lura, lättpåverkad Ej vågat/har svårt att/klarar ej av/saknar förmåga: att säga ifrån, säga nej, sätta, gränser, skydda sig själv, hålla sig borta Godtrogenhet mot främmande personer
Självska debeteende	Självd destruktiv, självska debeteende, destruktivt beteende Utsätter sig för farliga/riskfyllda situationer